ÁROP-1.A.3-2014-2014-0054

Az esélyegyenlőség erősítését szolgáló együttműködés segítése a Veszprémi járásban

A VESZPRÉMI JÁRÁS ESÉLYTEREMTŐ PROGRAMTERVE

FÓKUSZBAN A FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK HELYZETE

VESZPRÉM
A KIRÁLYNÉK VÁROSA

2015

MAGYARY PROGRAM

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló 4
A projekt háttere, célja 5
A programterv készítésének alapelvei 6
A helyzetelemzés során alkalmazott módszerek 6
Elméleti alapvetés az esélyegyenlőségről 7
A hátrányos megkülönböztetés további típusai: zaklatás, megtorlás 7
Esélyegyenlőség, pozitív megkülönböztetés 8
Esélyegyenlőség – inklúzió 9
Az esélyegyenlőség jogi háttere 10
A nemzetközi jog szabályai 10
Az Európai Unió jogi szabályozása 11
A kapcsolódó Európai Uniós és nemzeti stratégiák 11
Az EU 2020 stratégia 11
Nemzeti Reform Program 11
Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 12
„Legyen jobb a gyerekeknek!" Nemzeti Stratégia 12
Roma Integráció Évtizede Program 12
Nemzeti Ifjúsági Stratégia 12
Európai Fogyatékosügyi Stratégia 13
Az egyenlő bánásmód területét érintő legfontosabb jogszabályok hazánkban 14
Az egyenlő bánásmód megsértésének esetei 16
Felmentés az egyenlő bánásmód követelménye alól 17
A fogyatékkal élők helyzete hazánkban 17
A jogszabályokban szereplő fogalmak 18
A fogyatékos személyek jogai 18
A fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának lehetőségei 20
A mentális és fizikai fogyatékossággal élőkről alkotott sztereotípiák 20
Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás a járásban 21
A stratégiai környezet helyzetelemzése 23
A helyzetelemzés forrásai 23
Adatok a fogyatékos személyekről 26
A járási szintű együttműködések bemutatása 28
A kerakasztal ülések tapasztalatai 29
Első kerekasztal ülés 29

Második kerekasztal ülés 29
Harmadik kerekasztal ülés.....30
Negyedik kerekasztal ülés 30
Ötödik kerekasztal.....35
Összefoglaló a workshopokról 36
Az első szakmai műhely.....36
Második szakmai műhely 37
Harmadik szakmai műhely 38
Térségi kihívások és feladatterületek.....45
Helyi partnerség, a civil szervezetek társadalmi felelősségvállalása.....45
A helyi jó gyakorlatok bemutatása.....46
A fogyatékkal élők életminőségének javítása 46
Általános, nem csak helyi megoldást igénylő problémák, igények és megoldási javaslatok.....47
Az Európai Uniós fejlesztések rendszere Magyarországon a 2014-2020-as időszakban 47
A „Széchényi 2020” Operatív programjait finanszírozó források.....48
A „Széchényi 2020” Operatív programjai.....48
A várható hatások és eredmények bemutatása.....49
Felhasznált irodalom 51

Vezetői összefoglaló

A járási esélyteremtő program röviden bemutatja az elkészítésének alapelveit, a helyzetelemzés során alkalmazott módszereket, majd az esélyegyenlőséggel kapcsolatos általános fogalmak és jogi keretek tárgyalását követően rátér a fogyatékos személyek és megváltozott munkaképességűek helyzetének ábrázolására is.

A helyzetelemzés a friss adatok kapcsán átfogó információkat ad a Veszprémi Járás helyzetéről, különös tekintettel a fogyatékos személyek jellemzőire vonatkozóan.

A járási szintű együttműködések bemutatására - a projekt keretében megrendezésre kerülő- kerekasztal üléseken és szakmai műhelyeken elhangzottak alapján kerül sor, melyek kiegészülnek a járásban készített interjúk során elmondottakkal is.

A tanulmány összegzi a fogyatékos személyek életminőségének javítása érdekében szükséges intézkedéseket, továbbá kitér a helyi jó gyakorlatok bemutatására is. A problémákat több szempontból közelíti meg, külön kezeli a helyi sajátosságok mellett, az általános, nem csak helyi megoldást igénylő problémákat is.

A program jövőbemutató eleme a 2014-2020-as időszak Európai Uniós forrásainak rendszerét bemutató fejezet is, amihez jól illeszkednek a szakmai műhely során a résztvevők által készített projektötletek is.

A fentieken túl a dokumentum taglalja a projekt várható hatásait és eredményeit is, amelyek az alábbiak:

- Kialakításra kerül az esélyegyenlőségi programok végrehajtásához szükséges szolgáltatási és intézményi együttműködés és párbeszédek rendszere a Veszprémi Járásban.
- Kialakul és megerősödik a társadalmi párbeszéd, a közösségi tervezés helyi rendszerei (önkormányzatok, kormányzati szervezetek, intézmények, civil szervezetek, gazdasági szereplők és szakértők bevonásával), a HEP-ek megvalósításának vonatkozásában.
- A települések együttműködését igénylő problémák komplex kezelését megalapozó – a járási felzárkózási kerekasztal által elfogadott - Esélyteremtő-programterv megerősíti a partnerséget, továbbá felkészíti a járást a releváns szakmai területeken a 2014-20-as Európai Uniós források fogadására is.
- Sikeres esélyegyenlőségi akciók valósulnak meg, amelyek megalapozzák a partnereknek a továbbiakban is fenntartható együttműködését.
- •Csökken az előítéletesség, erősödik a társadalmi felzárkózás és az esélyegyenlőség céljai iránti elkötelezettség.
- Hosszabb távon javul a helyi esélyegyenlőségi programok célcsoportjainak helyzete.

A projekt háttere, célja[1][2]

Veszprém Önkormányzata az Új Széchenyi Terv Államreform Operatív Program keretében vissza nem térítendő támogatásban részesült. Az ÁROP-1.A.3-2014-2014-0054. *„Az esélyegyenlőség erősítését szolgáló együttműködés segítése a Veszprémi járásban”*pályázati projekt megadja azt a lehetőséget a járás számára, hogy a jelenlegi helyi esélyegyenlőségi programokat járási szinten felülvizsgálva olyan járási esélyteremtő programot (JEP) fogadjon el, amely jobbá teszi a térségben élő esélyegyenlőségi célcsoportok mindennapjait és számukra egységes megoldási lehetőségekkel szolgálhasson a járás egésze.

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a Járási Esélyteremtő Program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, a Veszprémi Járás Esélyteremtő Program kitér a beavatkozást igénylő szakmai területek meghatározására, a megvalósítás legfontosabb prioritásaira, és rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat**.** A járás – jelen projektben együttműködési megállapodást aláíró - önkormányzatai vállalják, hogy a helyi esélyteremtő tevékenységük összehangolása és további források mozgósíthatósága érdekében együttműködnek egymással.

Jelen programterv legfőbb célja olyan koncepció kidolgozása a Veszprémi járás számára, amely megvalósíthatja a további esélyteremtés alapját, folyamatát, kijelöli a főbb fókuszpontokat és stratégiai irányokat. Az Esélyteremtő Program elkészítésének további célja, hogy a járásnak legyen egy egységesen kidolgozott és elfogadott programterve az esélyegyenlőségi kérdésekre. Mindezeken túl a járási szintű együttműködés javítja a feladatok szervezésének, ellátásának minőségét és koordinációját, ésszerű költségfelhasználást tesz lehetővé, így jelentősen javulhat a költséghatékonyság és a problémakezelés színvonala.

A projekt célja elsődlegesen hatékony, járási szintű esélyteremtés együttműködés és feladatellátás kialakítása egy olyan modell jellegű együttműködési program révén, melynek célja a járáshoz tartozó települések, a helyi szereplők közötti területi együttműködések kialakítása és megerősítése a társadalmi felzárkózást elősegítő és a helyi esélyegyenlőségi programok végrehajtásához kapcsolódó koordinációs tevékenység megvalósításával. A járási szintű esélyteremtő programterv (a továbbiakban: EPT) a települések együttműködését igénylő (a helyi esélyegyenlőségi programok által feltárt) problémák lehetséges megoldásári módjait bemutató dokumentum.

Az EPT főbb jellemzői:

- A Helyi Esélyegyenlőségi Programokra alapoz,
- A helyi együttműködésekre épül,
- Több önkormányzat együttműködését igénylő terv,
- Mely a járáson belül felmerült problémák komplex kezelésére tesz javaslatot,
- A dokumentumot a járási felzárkózási kerekasztal fogadja el.

[1] Készült a pályázati felhívás és útmutató alapján.

[2] Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak a személyeknek és szervezeteknek akik a projekt megvalósítása során aktív részvételükkel, észrevételeikkel és tapasztalataikkal segítették a munkánkat s ezzel nemcsak ezen dokumentum elkészültéhez, hanem a projekt sikeres megvalósításához is hozzájárultak.

Az esélyteremtő programterv tartalmazza a járási szintű helyzetelemzést. A helyzetelemzés célja annak megállapítása, hogy a járásban élő hátrányos helyzetű társadalmi csoportok a teljes lakossághoz viszonyítva milyen területi, jövedelmi, foglalkoztatási, képzettségi, szociális, lakhatási, egészségügyi mutatókkal rendelkeznek, és ezek alapján az adott járás milyen esélyegyenlőtlenségi problémákkal küzd.

Az esélyegyenlőség pozitív befolyásolásához megerősítő intézkedéseket kell kidolgozni, melynek stratégiai terve az esélyteremtő program. A program része a körültekintő, részletes helyzetelemzés, értékelés az alapelvek, célok meghatározása, a továbblépés lehetőségeinek megkeresése a partnerségi megközelítés lehetőségének számba vételével. Az alkalmazott módszertan segítségével a járás települései olyan szakmai programterv birtokába jutnak, amely egyfajta iránytűként szolgál az esélyteremtés irányok, a megvalósítási feltételek, illetve a konkrét lépések, tevékenységek meghatározásához.

A programterv készítésének alapelvei3

- Az információk összhangja

A programterv kidolgozásának kiindulási pontjaként szolgáltak a már rendelkezésre álló információk, a statisztikai adatok (TeIR és KSH), korábban elkészült fejlesztési koncepciók és programok (HEP). Ezen információk dokumentumelemzésén túl azok további információkkal való kiegészítése indokolt. Az információgyűjtés forrásai az egyes településeket képviselő személyek és a civil szervezetek képviselőivel készített interjúk és a kerekasztalon elhangzottak voltak.

- Széles körű egyeztetés keretében az érintettek bevonása

A programterv kidolgozás során jelentős hangsúlyt fektetünk arra, hogy az érintettek, a járás önkormányzatainak, vállalkozásainak és civil szervezetinek képviselői befolyásolhassák a tervezési dokumentum tartalmát, érdekeiket, elképzeléseiket megjeleníthessék. Ezt szolgálta a projekt részeként megvalósított egyeztetési folyamat.

- Gyakorlatorientált megközelítés

A programterv elkészítése során az elméleti megfelelőség mellett és a gyakorlati alkalmazhatóság szem előtt tartására törekedtünk, annak érdekében, hogy a dokumentum a gyakorlatban is megvalósítható elemekkel rendelkezzen, és alkalmas a legyen Veszprémi Járás támogatására.

A helyzetelemzés során alkalmazott módszerek

A helyzetfeltáráshoz, illetve az abból levonható következtetések megalapozásához alkalmazott módszerek és az adatok forrásai az alábbiak voltak:

- Statisztikai adatok: TeIR és KSH adatbázisának felhasználásával
- Országos, megyei és járási szintű háttéranyagok, koncepciók
- A helyi esélyegyenlőségi programok (HEP) felülvizsgálata az önkormányzati beszámolók alapján
- A kerekasztal résztvevőinek személyes tapasztalatai

[3] Jelen dokumentum elkészítésével egyidőben a projekt keretében a Nők helyzetére vonatkozó írás is készült. Tekintettel a két tanulmány sajátosságaira, azoknak egyes részei között átfedés tapasztalható.

- a workshopok keretében moderációs és csoportos döntéshozatali technikák alkalmazása
- Interjús megkérdezés az érintettek körében
- Jó gyakorlatok feltérképezése.

Elméleti alapvetés az esélyegyenlőségről[4]

Közvetlen hátrányos megkülönböztetés esetén egy tulajdonsággal rendelkező személlyel szemben hátrányosabban járnak el, mint ahogyan egy összehasonlítható helyzetben lévő a tulajdonsággal nem rendelkező másik személlyel eljárnak, eljártak, vagy eljárnának.

Közvetett hátrányos megkülönböztetésről akkor beszélünk, amikor egy semlegesnek és elfogulatlannak tűnő – és esetleg valóban annak szánt – intézkedés végrehajtása során kiderül, hogy egy bizonyos, körülírható, védett tulajdonsággal rendelkező csoporthoz tartozó személyek számára hátrányokhoz vezet. A közvetett hátrányos megkülönböztetés esetében elegendő a kifogásolt intézkedés hatását vizsgálni, nem lényeges elem, hogy az azt meghozó személy diszkriminálni akart-e.

A diszkrimináció közvetlen és közvetett típusait olyan háromszereplős helyzetekként lehet elképzelni, melyben a három résztvevő

- a diszkriminál ó,
- a diszkriminált,
- valamint az, akivel a hátrányos megkülönböztetést elszenvedett helyzetét összehasonlítjuk.

A harmadik szereplő (komparátor) a diszkriminálttal hasonló helyzetben van, csak nem rendelkezik a védett tulajdonsággal.

Mind a közvetlen, mind a közvetett diszkriminációt jogszabály is megvalósíthatja, azaz jogszabály is lehet diszkriminatív. Az ilyen jogalkotás kiszűrése elsősorban az alapjogvédő intézmények, megsemmisítésük pedig a jogalkotó és az Alkotmánybíróság feladata.

A hátrányos megkülönböztetés további típusai: zaklatás, megtorlás

A hátrányos megkülönböztetés alaptípusai, a közvetlen és a közvetett hátrányos megkülönböztetés mellett a jogalkotók a gyakorlatban érdemesnek láttak további diszkriminációtípusokat nevesíteni, az áldozatok jogorvoslati esélyeinek javítása érdekében.

A zaklatás olyan védett tulajdonságon alapuló magatartás, amely a személy méltóságának megsértését, és megfélemlítő, ellenséges, lealacsonyító, megalázó vagy bántó környezet kialakítását célozza, vagy azt eredményezi. E kategórián belül külön nevesítik a szexuális zaklatást, mely alapvetően a nők elleni diszkrimináció egyik tipikus formája.

A zaklatás különösen a munkahelyek világára jellemző. Zaklatásról csak akkor beszélhetünk, ha ez a magatartás valamilyen módon összefüggésbe hozható az áldozat

[4] Balogh L-Kádár A. K.-Majtényi B.-Pap A. L. (2010): Antidiszkriminációs és esélyegyenlőségi alapismeretek, L'Harmattan, Budapest.

valamely védett tulajdonságával.
A megtorlás mint hátrányos megkülönböztetés nevesítése azt a személyt védi a fellépését követő hátrányos következményektől, aki diszkriminációt észlel, és emiatt panasszal áll elő, tehát nem feltétlenül közvetlenül a diszkriminált személyt magát védi.

A hátrányos megkülönbözetés elleni jogi küzdelem önmagában nem vezethet el a társadalmi egyenlőtlenségek felszámolásához. Bizonyos csoportok hátrányai a gyakorlatban nem tűnnek el automatikusan az egyenlő bánásmód hatására: erre a problémára keresnek megoldást az úgynevezett esélyegyenlőségi intézkedések, ideértve a pozitív megkülönböztetés különböző formáit és egyéb célzott, esélykiegyenlítő programokat.

Esélyegyenlőség, pozitív megkülönböztetés

A jogállamokban elfogadott esélyegyenlőség fogalom értelmében nem mindenkit, csak az ugyanolyan helyzetben lévőket kell azonos bánásmódban részesíteni, így a hátrányosabb helyzetben lévők kedvezményekben részesítése bizonyos esetekben megengedett.
A pozitív megkülönböztetés, az esélykiegyenlítő intézkedések támogatói az egyenlőség e felfogása mellett kötelezik el magukat, mikor a társadalmi kisebbségi csoporthoz tartozásból adódó hátrányok kiegyenlítése érdekében pozitív megkülönböztetést követelnek.
A jogegyenlőség önmagában így nem elegendő, hiszen az csak a formális, s nem a tartalmi egyenlőséghez vezet: nem veszi figyelembe a lehetőségek közötti különbségeket.
Az előnyben részesítést célzó intézkedések bevezetésére alapvetően – a kisebbségi jogokat leszámítva – az átmenetiség elve alapján kerülhet csak sor: egy adott megerősítő intézkedés csak addig maradhat hatályban, amíg el nem éri célját: azaz, amíg el nem tűnik az áthidalni szándékozott társadalmi különbség, hátrány.
Hasonlóan az antidiszkriminációs intézkedésekhez, az esélyegyenlőségi intézkedésekről is elmondható, hogy szerepük nélkülözhetetlen lehet ugyan, önmagukban mégsem lehetnek elegendőek a célul kitűzött társadalmi egyenlőség eléréséhez.

A jogi értelmezéséből látható, hogy az esélyegyenlőség biztosítása kétféle megközelítést tesz szükségessé. Ezek e megközelítések a szakpolitikákban fogalmi szinten is megjelennek: különbséget teszünk az esélyegyenlőség és az egyenlő esélyek biztosítása között.
E szerint az esélyegyenlőség elsősorban az egyenlő hozzáférés azonos módon való biztosítását, más szóval az egyenlő bánásmódot jelenti.

Az egyenlő bánásmóddal lehet megelőzni, hogy emberek és csoportok kirekesztődjenek a társadalomban fellelhető lehetőségekhez való hozzáférésből. Vagyis az esélyegyenlőség azt a demokratikus társadalmi minimumot biztosítja, mely során nem kerülhet senki hátrányba vélt vagy valós egyéni adottságai, vagy valamilyen csoporthoz tartozása miatt. Ennek biztosítását célozza Magyarországon az egyenlő bánásmódról szóló törvény, mely jogi garancia a kirekesztést eredményező – direkt vagy látens módon megjelenő – intézkedések, cselekedetek, mechanizmusok megelőzésére, megakadályozására. Az esélyegyenlőség tehát azt jelenti, hogy a különböző személyeknek és csoportoknak lehetősége van másokkal közös térben és másokkal azonos módon és arányban hozzáférni információkhoz, tevékenységekhez, szolgáltatásokhoz, eszközökhöz stb.

Az egyenlő esélyek biztosítása mindezen túlmutat. Azt mondja ki, hogy a hátrányt okozó

különbségtétel kizárása szükséges, de nem elégséges feltétel a valódi esélyegyenlőség létrejöttéhez. Az elégséges feltételek kialakítása során figyelembe kell venni a társadalomban megmutatkozó különbségeket, és olyan intézkedéseket, cselekvéseket kell alkalmazni, amelyek társadalmi szinten és eszközökkel támogatottan teremtik meg mindenki számára a hozzáférést. Vagyis a társadalomban tenni kell azért, hogy az egyenlőtlen helyzetben lévőknek is valóban lehetősége legyen a felkínált javakból részesülni. Az egyenlő esélyek megnevezés nem kellően különül el az esélyegyenlőség fogalmától, így az „equity" magyar megfelelőjeként a „méltányosság" került be a hazai diskurzusba. A méltányosság fogalmába soroljuk tehát mindazokat az egyenlőtlenség ellensúlyozása érdekében megvalósuló tevékenységeket, melyek valódi hozzáférést eredményeznek a különböző szempontból egyenlőtlen helyzetben lévő személyek és csoportok számára.

Esélyegyenlőség – inklúzió

Az esélyegyenlőség és egyenlő esélyek (méltányosság) fogalomköre abból indul ki, hogy vannak egyenlőtlen helyzetben lévő személyek és csoportok a társadalomban. Az erre vonatkozó összes intézkedés és cselekedet arra irányul, hogy felismerje az egyéni vagy csoportszinten jelentkező hátrányokat és megpróbálja ellensúlyozni. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha maga a társadalom befogadóvá (inkluzívvá) válik. A befogadás (inklúzió) a társadalom egészének oldaláról tekint az egyenlőtlenségi rendszerre egy olyan szemléleti keretet kialakítva, amelyben a társadalmi kizárási, kizáródási kényszerek megszűnnek.

A társadalmi inklúzió a hazai és nemzetközi tudományos és szakpolitikai diskurzusban egyre elterjedtebb fogalom, mely komplex megközelítése és korszerű szemléletmódja révén egyre inkább kiegészíti, felváltja az esélyegyenlőség fogalomkörét. A fogalombővülés kiindulópontja az esélyegyenlőséget célzó tartalmi beavatkozás, mely integráció (beilleszkedés) néven terjedt el az elmúlt évtizedekben. A nemzetközi szakirodalmat vizsgálva azt látjuk, hogy az integráció egy olyan folyamat, mely során az addig kirekesztett személyeket vagy csoportokat be kell fogadni egy nagyobb csoportba (például a társadalomba). Ebben az értelemben az integrációnak az a szemlélete, hogy az embereknek két típusa van: a valamilyen „hiányossággal" rendelkező és az anélkül élő. A „hiányossággal élő" csoport befogadása az integráció. Az inklúzió ezzel szemben azt a felfogást osztja, hogy ez a két csoport ilyen módon nem létezik.
A legfontosabb különbség a két fogalom között tehát, hogy az integráció csoportokba oszt, az inklúzió viszont heterogén csoportról beszél, ahol az együttélés, együtt érvényesülés kap hangsúlyt.
Az együttélés az inklúzió esetén kölcsönös befogadást jelent, az együtt érvényesülés pedig az egyénekben megjelenő sokféleségre történő hatékony és eredményes reagálást.
Az inklúzió értelmezése tehát egyszerre folyamat és cél, melyben a különbözőség vitathatatlan tény. Ez a különbözőség pedig univerzális, kulturális vagy egy adott kontextus által meghatározott tényezőktől függ. Az inklúzió a változó társadalommal foglalkozik oly módon, hogy az miként alkalmazkodik a különbözőségekhez, és milyen módon harcol a diszkrimináció ellen. Az inklúzió eléréséhez kettős megközelítés szükséges: a kizáró korlátok felszámolása érdekében a társadalomra és a kirekesztett személyekre egyidejűleg figyelmet kell fordítani. Az inkluzív szemlélet a különbözőség elismerését az alapvető emberi jogokat szem előtt tartva teszi. Így az inkluzív társadalom tevőlegesen biztosítja, hogy minden embernek meglegyenek az anyagi és egyéb lehetőségei arra, hogy teljes mértékben részt vehessenek a gazdasági, szociális és politikai életben.

Az inklúzió – befogadás – egy olyan tudatosan működtetett társadalmi hatásrendszer, amely képes az egyének és csoportok számára a kirekesztést, kirekesztődést meggátolni és a valódi értelemben vett hozzáférést biztosítani a társadalmi lehetőségekhez, javakhoz. Az inklúzió a közösségeknek kategorizálásától mentes nézetén alapul, ahol a kölcsönös befogadás egy soha be nem fejeződő folyamat.

A fentiekből egyértelműen látható, hogy az esélyegyenlőség, mint alapvető emberi jog egy olyan deklarált cél, mely akkor valósul meg, ha az egyenlő bánásmód mellett a méltányosság is biztosított. Mindez pedig akkor lehet sikeres, ha általánossá válik az inklúzió szemlélete, amikor is a mindennapok részévé válik az állandó közösségi cselekvés, s ennek eredményeképpen a társadalomban tapasztalható kizárási kényszerek eltűnnek.

Az esélyegyenlőség jogi háttere

A nemzetközi jog szabályai

Léteznek olyan nemzetközi jogi eszközök, amelyek igénybe vehetők mind egyéni jogsérelmek esetén, mind pedig akkor, ha egy civil szervezet megítélése szerint a kormányzat nem lép fel kellő hatékonysággal a hátrányos megkülönböztetés jelenségei ellen. Kiemelendő az ENSZ emberi-jogi intézményrendszere, az ENSZ égisze alatt számos emberi jogi tárgyú szerződés született, ezek 4 fő csoportja:

1. Általános kereteket jelentő szerződések és dokumentumok:

- Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (csak ajánlás jellegű, de fontos - 1948-ban fogadták el)
- Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1976. évi 8. tvr. hirdeti ki nálunk)
- Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1976. évi 9. tvr.)

2. A diszkrimináció tilalmát kimondó szerződések:

- Faji megkülönböztetés kiküszöböléséről szóló egyezmény (1969. évi 8. tvr.)
- Apartheid tilalmáról szóló egyezmény (1976. évi 27. tvr.)
- UNESCO egyezmény az oktatási diszkrimináció ellen (1960. december)
- Nőkkel szembeni megkülönböztetés felszámolásáról szóló egyezmény (1982. évi 10. tvr.)

3. A menekültek, hontalanok és egyéb migránsok helyzetére vonatkozó rendelkezések

4. Specifikus helyzetű csoportokra és specifikus kérdésekre vonatkozó egyezmények:

- Egyezmény a gyermek jogairól (1989, 1991. évi LXVI. tv.)
- A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetés vagy bánásmód elleni egyezmény (1984, 1988. évi 3. tvr.)

Az Európai Unió jogi szabályozása

Az esélyegyenlőség egy olyan általános alapelv, amelynek leglényegesebb szempontjai az Európai Közösség alapító egyezményének 6. cikkelyében (tilalom nemzeti hovatartozás miattidiszkriminációról) valamint a 119.cikkelyében (a nők és férfiak egyenlő bérezése) vannak lefektetve. Ezek az alapelvek minden területen alkalmazandók, különös tekintettel a gazdasági, társadalmi, kulturális és családi életre. Ahhoz, hogy az esélyegyenlőség elve a gyakorlatban is érvényesülhessen, szükség lehet ún. pozitív megkülönböztető intézkedésekre is.

Az Amszterdami szerződés hatálybalépésével egy új, a diszkrimináció tilalmáról szóló 6/A cikkely erősíti meg az esélyegyenlőség elvét. Ezen új cikkely célja, hogy a Tanács megtehesse a szükséges intézkedéseket mindennemű, a nembeli, a faji, az etnikai hovatartozáson, a koron, a vallási, a lelkiismereti, és a szexuális érdeklődésen alapuló diszkrimináció leküzdése érdekében.

A kapcsolódó Európai Uniós és nemzeti stratégiák

Az Ebktv.-ben foglalt esélyegyenlőségi programok kapcsolódnak a következőkben felsorolt, Európai Uniós és nemzeti szintű stratégiákhoz, ágazati politikákhoz:

Az EU 2020 stratégia[5]

Az Európa 2020 az Európai Unió 10 évre szóló növekedési stratégiája, a 2000-ben megkezdett Lisszaboni Stratégia folytatása, annak tapasztalatait beépítő új, közösségi gazdaságpolitikai célrendszer és ahhoz tartozó intézkedésterv. Célja nem csupán a válság leküzdése, a stratégia az uniós növekedési modell hiányosságait hivatott megszüntetni, és az intelligensebb, fenntarthatóbb és befogadóbb növekedés feltételeit kívánja megteremteni. Az esélyegyenlőség szempontjából releváns célkitűzések, melyeket 2020-ra az EU egészének teljesítenie kell két területen is megjelenik. Az oktatásban a lemorzsolódási arányt 10% alá kell csökkenteni. A szegénység/társadalmi kirekesztés ellen ható intézkedések sora pedig azt célozza, hogy legalább 20 millióval csökkenjen azok száma, akik nyomorban és társadalmi kirekesztettségben élnek, illetve akik esetében a szegénység és a kirekesztődés reális veszélyt jelent.

Nemzeti Reform Program[6]

Az Európa 2020 stratégia megvalósításának legfontosabb eszközét tagállami szinten a nemzeti reformprogramok jelentik, melyeket a tagállamoknak minden év áprilisában, a stabilitási/konvergencia programokkal együtt kell elkészíteniük. A nemzeti reformprogramok rögzítik az uniós kiemelt célok alapján megfogalmazott nemzeti célokat, továbbá ismertetik, hogyan kívánják a kormányok a célokat teljesíteni, illetve a növekedést hátráltató akadályokat leküzdeni. A dokumentumok azt is meghatározzák, hogy kik, mikor, milyen intézkedéseket hoznak majd, s hogy ennek milyen költségvetési vonzatai lesznek. A Nemzeti Reform Program az esélyegyenlőségi célcsoportok helyzete

[5] A Bizottság közleménye a Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – Intézkedések a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében, Brüsszel, 2012. május 30.

[6] Európai Bizottság, Európa 2020 http://ec.europa.eu/europe2020/documents/related-document-type/index_hu.htm

javításának szempontjából közvetlen jelentőséggel bíró célkitűzéseket és intézkedéseket tett.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia[7]

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (NTFS) az Európai Bizottság által 2011-ben jóváhagyott „A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszere 2020-ig" című dokumentumban foglaltakhoz illeszkedik. Az NTFS a szegénység elleni fellépés érdekében megfogalmazott felzárkózási politikát helyezi középpontba, emellett hangsúlyos célja a roma közösségek kirekesztése ellen ható folyamatok megelőzése, felszámolása. A stratégia célja, hogy a szegénység szempontjából meghatározó problématerületek – gyermekszegénység, romák helyzete, hátrányos helyzetű térségek – hosszú távú elképzeléseinek integrálását, kiegészítését, egységes célrendszerben történő kezelését kívánja előmozdítani, figyelemmel, a többi, a társadalmi felzárkózás szempontjából releváns stratégiára, így a gazdaságfejlesztéssel és foglalkoztatáspolitikára, a vidékfejlesztésre, az egészségügyi, szociálpolitikai, közigazgatási elképzelésekre.

„Legyen jobb a gyerekeknek!" Nemzeti Stratégia[8]

A Legyen Jobb a Gyerekeknek Nemzeti Stratégia szükségességét elsősorban az indokolta, hogy csökkentse a gyermekek és családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit. A törvény minden gyerekre kiterjed, de értelemszerűen azoknak a gyerekeknek kell prioritást kapniuk, akiknek érdekei a legjobban sérülnek, akiknél a nélkülözések a legjobban korlátozzák fejlődésüket. A Nemzeti Stratégia másik fontos indoka a szegénységi ciklus megszakításának szükségessége, a gyermekek és a társadalom közös távlati érdeke.

Roma Integráció Évtizede Program[9]

Az Országgyűlés 2007. június 25-én fogadta el a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervről szóló 68/2007. (VI. 28.) OGY határozatot, amely a Kormány feladatául tűzi, hogy a Stratégiai Terv végrehajtására készítsen rövid távú, kétéves időszakokra szóló intézkedési terveket. A Stratégiai Terv négy prioritási területen (oktatás, foglalkoztatás, lakhatás és egészségügy), az egyenlő bánásmód érvényesítésével kapcsolatban, továbbá a kultúra, a média és a sport területén határoz meg átfogó célokat, a célokhoz kapcsolódó konkrét feladatokat, az ezekhez rendelt mutatókat, továbbá a feladatok eléréséhez szükséges intézkedéseket. A nemek közötti esélyegyenlőség megteremtését a négy prioritási területen megfogalmazottakhoz kapcsolódó feladatokon és intézkedéseken keresztül kívánja megvalósítani.

Nemzeti Ifjúsági Stratégia

Az Országgyűlés 2009-ben fogadta a Nemzeti Ifjúsági Stratégiáról készült dokumentumot (88/2009. (X. 29.) OGY határozat). A Stratégia az ifjúsági korosztályokkal kapcsolatos állami felelősség összefoglalása a 2009- 2024. időszakra vonatkozóan. Részletezi az ifjúságpolitika hosszú távú társadalmi céljait, megvalósításukhoz az egyes területeken a horizontális és specifikus célokat, valamint ezekhez kapcsolódó részcélokat határoz meg.

[7] Nemzeti Társadalmi és Felzárkózási Stratégia – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011-2020.) Budapest, 2011. november http://romagov.kormany.hu/nemzeti-tarsadalmi-felzarkozasi-strategia
[8] 47/2007. (V. 31.) OGY határozat a „Legyen jobb a gyermekeknek!" Nemzeti Stratégiáról, 2007-2032.; www.biztoskezdet.hu
[9] A Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervről szóló 68/2007. (VI. 28.) OGY határozat; Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 2008.

A Stratégia megvalósítása kétéves cselekvési tervek mentén történik, a 2012-2013. évi cselekvési tervről az 1590/2012. (XII. 27.) Korm. határozat rendelkezik.

Európai Fogyatékosügyi Stratégia[10]

Az Európai Unió tíz évre szóló stratégiát dolgozott ki abból a célból, hogy a fogyatékkal élők Unió-szerte minden területen könnyebben vehessenek részt az európai társadalmak életében.

Az Európai Unióban mintegy 80 millió ember él enyhébb vagy súlyosabb fokú fogyatékossággal. Számukra komoly veszélyt jelent a társadalmi kirekesztődés. A fogyatékos személyek körében alacsonyabb a foglalkoztatottság és az iskolázottság szintje, a szegények aránya pedig 70 százalékkal nagyobb az átlagosnál. Az európai fogyatékosügyi stratégia arra irányul, hogy fogyatékos emberek érvényt tudjanak szerezni az őket uniós polgárként megillető jogoknak, és könnyebbé váljon számukra a mindennapi élet.

A végrehajtás során az Európai Unió finanszírozást biztosít az említett célokra, bővíti a lakosság témával kapcsolatos ismereteit, és arra ösztönzi a tagállamok kormányait, dolgozzanak közös erővel a társa-dalmi befogadást hátráltató akadályok elhárításán.

Ezáltal az Európai Unió eleget tesz majd a fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményből fakadó kötelezettségének is. Az egyezményt 2007-ben írta alá az Unió, tagállamaival közösen.

A stratégia az első öt év során azt hivatott elősegíteni, hogy:

- szakpolitikai alkotómunka induljon a befogadó, magas színvonalú oktatás térnyerésének ösztönzése céljából;
- a „Szegénység elleni európai platform" elnevezésű kezdeményezésben kiemelt figyelmet kapjon a fogyatékkal élők ügye (a platform lehetővé teszi, hogy a téma szakértői tapasztalatot cserélhessenek egymással, és átvehessék a másutt bevált módszereket);
- mihamarabb megvalósuljon a fogyatékkal élők számára kiállított igazolványok kölcsönös elismerése az Európai Unió egész területén annak érdekében, hogy a más uniós tagállamba utazó, illetve ott munkát vállaló vagy letelepedő fogyatékos polgárok egészséges embertársaikkal egyenlő elbánásban részesüljenek;
- akadálymentesítési szabványok jöjjenek létre a szavazóhelyiségek és a kampányanyagok vonatkozásában;
- a fogyatékossággal élők jogai megfelelő figyelmet kapjanak a külső fejlesztési programok kidolgozása során és a tagjelölt országok viszonylatában.

Az Európai Bizottság a fentieken túlmenően azt tervezi, hogy európai akadálymentesítési intézkedéscsomagot dolgoz ki és terjeszt elő. Az intézkedések végrehajtása esetén a jövőben uniós szintű szabványok vonatkoznak majd a termékek, a szolgáltatások és a középületek akadálymentesítésére, így a fogyatékkal élők által használt segédeszközöket, pl. kerekesszéket és nagygombos billentyűzetet gyártó cégek is könnyebben tudnak majd határokon átívelő kereskedelmet folytatni, ez pedig a költségek csökkenését eredményezi.

Az akadálymentesítés fontos részét képezi az általános esélyegyenlőség Európai Uniós szintű megteremtésére irányuló törekvésnek, de minden valószínűség szerint a gazdaság

[10] 1004/2010. (I. 21.) Korm. határozat

egésze számára is előnyösnek bizonyul majd. A fogyatékkal élők számára hozzáférhető termékekbe és szolgáltatásokba pénzt beruházó ágazatok támogatása lendületet ad majd az innovációnak és a munkahelyteremtésnek.

Az egyenlő bánásmód területét érintő legfontosabb jogszabályok hazánkban

- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- 2011. évi CXCIX. törvény - a közszolgálati tisztviselőkről
- 2011. évi CXII. törvény - az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság Tanácsadó Testületének állásfoglalásai és jogszabály alkotási javaslatai

- 309/1/2011. (II.11) TT. sz. állásfoglalás az akadálymentesítési kötelezettségről
- 309/2/2011. (III.25.) TT. sz. állásfoglalás az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. tv. hatályáról
- 288/1/2010. (II.11.) TT. sz. állásfoglalás a 362/2004. (XII.26.) Korm. Rendelet 2009. október 1. napjától hatályos 14/B. paragrafusának eljárásjogi értelmezéséről
- 288/4//2010. (VI.21.) TT. sz. állásfoglalás az európai uniós jog hatályosulásával kapcsolatos kérdésekről
- 288/2/2010. (IV.9.) TT. sz. állásfoglalás az egyéb helyzet meghatározásával kapcsolatban
- 384/5/2008.(IV.10.) TT. sz. állásfoglalás a zaklatás és a szexuális zaklatás fogalmáról
- 384/4/2008. (III.28.) TT. sz. állásfoglalás a bizonyítási kötelezettség megosztásával kapcsolatban
- 384/3/2008. (II. 27.) TT. sz. állásfoglalás a megtorlás fogalmáról
- 384/2/2008. TT. sz. állásfoglalás az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvéről
- 2/2007. (III.23.) TT. sz. állásfoglalás az egyenlő bánásmód követelményéről a közoktatásban
- 1/2007. TT. sz. állásfoglalás az állásinterjún feltehető munkáltatói kérdésekről

- 10.007/2/2006. TT. sz. állásfoglalás arról, hogy a hitelintézetnek minősülő jogi személyeknek a hitelintézeti törvény hatálya alá tartozó jogviszonyaira kiterjed az Ebktv. hatálya
- 10.007/3/2006. TT. sz. állásfoglalása az akadálymentesítési kötelezettségről
- A Tanácsadó Testület jogszabály módosítási javaslata a fogyatékossággal élőket érintő ésszerű alkalmazkodás követelményének kodifikálására.
- A Tanácsadó Testület jogszabály módosítási javaslata a munkaköri orvosi alkalmassági véleményekkel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségre vonatkozóan.
- A Tanácsadó Testület jogalkotási javaslata a házasság intézményének megnyitásáról a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek részére.

A 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (továbbiakban: Ebktv.) átfogó, kódexjellegű antidiszkriminációs törvény: a 2000/43-as Faji Egyenlőségi Irányelv és a 2000/78-as Foglalkoztatási Egyenlőségi Irányelv mellett több további európai uniós irányelv átültetéseként fogadta el az Országgyűlés, 2004 januárjában lépett hatályba; ezt megelőzően hazai antidiszkriminációs szabályozás meglehetősen széttagolt volt.

Az Ebktv. megfogalmazása értelmében jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során az alábbi, közszférában működő szervezetek kötelesek megtartani az egyenlő bánásmód követelményét:

1. a magyar állam;
2. a helyi és nemzetiségi önkormányzatok, ezek szervei;
3. a hatósági jogkört gyakorló szervezetek;
4. a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek;
5. a közalapítványok, a köztestületek, valamint munkavállalók és munkáltatók érdekképviseleti szervezetei,
6. a közszolgáltatást végző szervezetek;
7. a közoktatási és a felsőoktatási intézmények;
8. a szociális, gyermekvédelmi gondoskodást, valamint gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó személyek és intézmények;
9. a muzeális intézmények, a könyvtárak, a közművelődési intézmények;
10. az önkéntes kölcsönös biztosítópénztárak;
11. az egészségügyi ellátást nyújtó szolgáltatók;
12. a pártok, valamint
13. a fenti pontok alá nem tartozó költségvetési szervek.

Amíg a közjogi jogviszonyokban, valamint a tág értelemben véve közfeladatot ellátó szervezeteknél a diszkrimináció tilalmának széles körben kell érvényesülnie, addig a magánjogi jogviszonyokban főszabály szerint a jogalanyok szabadon eldönthetik, kivel létesítenek jogviszonyt.
Az Ebktv. felsorolja[11] azokat a jogviszonyokat, amelyeket a jogalkotó kifejezetten kivett a törvény hatálya alól:

1. családjogi jogviszonyok;

[11] 6.§

2. hozzátartozók közötti jogviszonyok;
3. az egyházi jogi személyeknek az egyházak hitéleti tevékenységével közvetlenül összefüggő jogviszonyai; valamint
4. a társadalmi szervezetek, a jogi személyek, valamint a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek tagjai közötti, a tagsággal összefüggő jogviszonyok.

Az Ebktv. úgy rendelkezik,[12] hogy az egyenlő bánásmód követelménye alapján a Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel szemben azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni. Eszerint nem csak a természetes személyekre, hanem azok szervezett és szervezetlen csoportjaira is kiterjed a védelem.

Az Ebktv. értelmében azok a jellemzők számítanak „védett" tulajdonságoknak, amelyek a hátrányos megkülönböztetés alapjául szolgálhatnak. A törvény tizenkilenc nevesített tulajdonságot tartalmaz, illetve huszadikként – a listát ezáltal nyílt végűvé téve – hozzáteszi, hogy „egyéb" tulajdonságok is védelem alá eshetnek:[13]

1. nem;
2. faji hovatartozás;
3. bőrszín;
4. nemzetiség;
5. nemzetiséghez való tartozás;
6. anyanyelv;
7. fogyatékosság;
8. egészségi állapot;
9. vallási vagy világnézeti meggyőződés;
10. politikai vagy más vélemény;
11. családi állapot;
12. anyaság (terhesség) vagy apaság;
13. szexuális irányultság;
14. nemi identitás;
15. életkor;
16. társadalmi származás;
17. vagyoni helyzet;
18. foglalkoztatási jogviszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama;
19. érdekképviselethez való tartozás;
20. valamint egyéb helyzet, tulajdonság vagy jellemző.

Az egyenlő bánásmód megsértésének esetei

Azt Ebktv. szerint hat magatartásfajta minősül tiltott, diszkriminatív különbségtételnek:[14]

1. a közvetlen hátrányos megkülönböztetés
2. a közvetett hátrányos megkülönböztetés
3. a zaklatás
4. a jogellenes elkülönítés
5. a megtorlás; valamint
6. az ezek bármelyikére adott utasítás.

[12] 1.§
[13] 8.§
[14] 7.§

Hetedikként, az Ebktv.-ben nem említett, de önálló (jogi terminológiával élve: *sui generis*) diszkriminációs formának számít a fogyatékos személyekkel szemben fennálló akadálymentesítési kötelezettség elmulasztása.

Felmentés az egyenlő bánásmód követelménye alól

Az egyenlő bánásmód követelménye alól nem csak azok a személyek mentesülnek, és nem csak azok az életviszonyok jelentenek kivételt, amelyek nem tartoznak a törvény tárgyi hatálya alá, de elképzelhetők olyan esetek is, amelyek formálisan a hátrányos megkülönböztetés öt alapkategóriájának valamelyike alá sorolhatók ugyan, ám a jogalkotó szándéka szerint mégsem minősülnek jogellenesnek.

AZ Ebktv.-ben meghatározott[15] általános kimentési ok szerint nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét az a –védett tulajdonságon alapuló- rendelkezés amely:

- a hátrányt szenvedő fél alapvető jogát másik alapvető jog érvényesülése érdekében, elkerülhetetlen esetben korlátozza, feltéve, hogy a korlátozás a cél elérésére alkalmas, és azzal arányos, vagy
- amelynek a fenti pont hatálya alá nem tartozó esetekben tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, ésszerű indoka van.

Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy a rendkívül széles körű kimentési lehetőséget biztosító általános kimentési okot nem lehet alkalmazni a faji vagy etnikai származáson alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés esetében. Ezen túl egyes területeken külön szabályok vonatkoznak az ún. speciális kimentési okokra.

A fogyatékkal élők helyzete hazánkban

A vonatkozó alapvető jogszabályok:

- 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról (továbbiakban: Fot.)
- 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékosság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékossági támogatás folyósításának szabályairól (továbbiakban: 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rend.)
- Az Ebktv. 8. és 9. paragrafusai értelmében közvetlen, illetve közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt fogyatékossága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, vagy az a rendelkezés, amely ezen személyeket, csoportokat lényegesen nagyobb arányban hozza hátrányos helyzetbe mint a velük összehasonlítható személyeket, csoportokat.

[15] 7.§

•

A jogszabályokban szereplő fogalmak

- fogyatékos személy: aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, kommunikációs, fizikai, értelmi, pszichoszociális károsodással – illetve ezek bármilyen halmozódásával – él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza vagy gátolja;
- rehabilitáció: az egészségügyi, mentálhigiénés, oktatási, képzési, átképzési, foglalkoztatási, szociális rendszerekben megvalósuló folyamat, amelynek célja a fogyatékos személy képességének fejlesztése, szinten tartása, a társadalmi életben való részvételének, valamint önálló életvitel-ének elősegítése;
- segédeszköz: a fogyatékos személy fizikai vagy érzékszervi képessége részleges vagy teljes hiányának részleges vagy teljes pótlását szolgáló eszköz;
- támogató szolgálat: a fogyatékos személy önálló életvitelét elősegítő, a mindennapi szükségletei kielégítését célzó – személyes közreműködés által megvalósuló szolgáltatás;
- lakóotthon: a fogyatékos személy önálló életvitelét elősegítő, kisközösséget befogadó lakhatási forma
- akadálymentesség: az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 2. paragrafusának 1. pontjában meghatározott feltételeknek megfelelő épített környezet. Az épített környezet akkor akadálymentes, ha annak kényelmes, biztonságos, önálló használata minden ember számára biztosított, ideértve azokat az egészségkárosodott egyéneket vagy embercsoportokat is, akiknek ehhez speciális létesítményekre, eszközökre, illetve műszaki megoldásokra van szükségük.

A fogyatékos személyek jogai

1. Környezet: A fogyatékos személynek joga van a számára akadálymentes, továbbá érzékelhető és biztonságos épített környezetre. Ez a jog vonatkozik különösen a közlekedéssel és az épített környezettel kapcsolatos tájékozódási lehetőségekre. (Fot. 5. § (1)- (2))

2. Kommunikáció: A fogyatékos személy számára biztosítani kell az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségét a közérdekű információkhoz, továbbá azokhoz az információkhoz, amelyek a fogyatékos személyeket megillető jogokkal, valamint a részükre nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosak. A kommunikációban jelentősen gátolt személy számára a közszolgáltatások igénybevételekor lehetővé kell tenni a tájékozódás és a személyi segítés feltételeit. (Fot. 6.- 7. §)

3. Közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés: A fogyatékos személy számára a Fot-ban meghatározottak szerint – figyelembe véve a különböző fogyatékossági csoportok eltérő speciális szükségleteit – biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. A közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében a fogyatékos személy az önálló életvitelét segítő kutyáját beviheti a közszolgáltatást nyújtó szerv, intézmény, szolgáltató mindenki számára nyitva álló területére. (Fot. 7/A.- 7/C. §)

4. Közlekedés: A közlekedési rendszereknek, továbbá a tömegközlekedési eszközöknek, utas-forgalmi létesítményeknek – beleértve a jelző- és tájékoztató berendezéseket is – alkalmasnak kell lenniük a fogyatékos személy általi biztonságos

igénybevételre. Közhasználatú parkolóban a közlekedésében akadályozott fogyatékos személyek számára – a külön jogszabály szerint – megfelelő számú és alapterületű parkolóhely kialakításáról kell gondoskodni. (Fot. 8.- 10. §)

5. Támogató szolgálat, segédeszköz: fogyatékos személy részére biztosítani kell a fogyatékossága által indokolt szükségleteinek megfelelő támogató szolgálat igénybevételét, továbbá segéd-eszközt. Az árhoz nyújtott támogatással beszerezhető segédeszközök körét és a támogatás mód-ját, valamint mértékét külön jogszabály határozza meg. (Fot. 11. §)

6. Egészségügy: A fogyatékos személy egészségügyi ellátása során figyelemmel kell lenni a fogyatékosságából adódó szükségleteire. A fogyatékos személy egészségügyi ellátása során törekedni kell arra, hogy az ellátás segítse elő a rehabilitációját, társadalmi beilleszkedését, ne erősítse a betegségtudatát. (Fot. 12. §)

7. Oktatás, képzés: A fogyatékos személynek joga, hogy állapotának megfelelően és életkorától függően korai fejlesztésben és gondozásban, óvodai nevelésben, iskolai nevelésben és oktatásban, fejlesztő felkészítésben, szakképzésben, felnőttképzésben, továbbá felsőoktatásban vegyen részt a vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerint. Abban az esetben, ha az – a szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint – a fogyatékos személy képességeinek kibontakoztatása céljából előnyös, úgy az óvodai nevelésben és oktatásban a többi gyermekkel, tanulóval együtt – azonos óvodai csoportban, illetve iskolai osztályban – vesz részt. A kiskorú fogyatékos személyt megilleti az a jog, hogy fejlesztése késedelem nélkül megkezdődjön, amint fogyatékosságát megállapították (Fot. 13. §).

8. Foglalkoztatás: A fogyatékos személy lehetőség szerint integrált, ennek hiányában védett foglalkoztatásra jogosult. A foglalkoztatást biztosító munkáltató köteles biztosítani a munkavégzéshez szükséges mértékben a munkahelyi környezet, így különösen a munkaeszközök, berendezések megfelelő átalakítását. Az átalakítással kapcsolatos költségek fedezésére a központi költségvetésből támogatás igényelhető. A munkáltató a fogyatékos személy munkához jutásának elősegítése érdekében – a felvételi eljárás során – köteles biztosítani az egyenlő eséllyel hozzá-férhető környezetet. Ha a fogyatékos személy foglalkoztatása az integrált foglalkoztatás keretében nem megvalósítható, úgy számára a munkához való jogát lehetőség szerint biztosítani kell. A megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató akkreditált munkáltatókat és a szociális foglalkoztatást végző foglalkoztatókat a központi költségvetés – jogszabályban meghatározottak szerint – támogatásban részesíti. (Fot. 15-16. §)

9. Lakóhely, közösségbe való befogadás, önálló életvitel: A fogyatékos személynek joga van a fogyatékosságának, személyes körülményeinek megfelelő – családi, lakóotthoni, intézményi – lakhatási forma megválasztásához (Fot. 17. §)

10. Kultúra, sport: A fogyatékos személy számára lehetővé kell tenni a művelődési, kulturális, sport- és más közösségi célú létesítmények látogatását, használatukat hozzáférhetővé kell tenni. (Fot. 18. §)

11. A rehabilitációhoz való jog: A fogyatékos személynek joga van a rehabilitációra. E jog érvényesítését rehabilitációs szolgáltatások, ellátások biztosítják. Az ehhez kapcsolódó állami feladatot a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének biztosítására létrehozott, a társadalmi esélyegyenlőség előmozdításáért felelős miniszter szakmai felügyelete alatt álló szervezet látja el. A szervezet számára törvény vagy kormányrendelet további feladatokat állapíthat meg ([Fot. 19.- 20. §).

A fogyatékos és megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának lehetőségei

A Fot. 15-16. §-a értelmében a fogyatékos személy lehetőség szerint integrált, ennek hiányában védett foglalkoztatásra jogosult.

A foglalkoztatást biztosító munkáltató köteles biztosítani a munkavégzéshez szükséges mértékben a munkahelyi környezet, így különösen a munkaeszközök, berendezések megfelelő átalakítását, amely költségeinek fedezésére a központi költségvetésből támogatás igényelhető.

Ha a fogyatékos személy foglalkoztatása az integrált foglalkoztatás keretében nem megvalósítható, úgy számára speciális munkahelyek működtetésével a munkához való jogát lehetőség szerint biztosítani kell. A védett munkahelyet a központi költségvetés normatív támogatásban részesíti.

Fogyatékkal élő munkavállaló az a személy, aki

a) a nemzeti jog szerint fogyatékosnak elismert, vagy

b) elismerten fizikai, elmebeli vagy pszichológiai károsodásban szenved.

Megváltozott munkaképességű munkavállaló, aki

a) rehabilitációs ellátásban részesül,

b) aki 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesült. (Flt. 57/B §.)

A mentális és fizikai fogyatékossággal élőkről alkotott sztereotípiák

„A jogszabályok a törvény előtti jogegyenlőséget ugyan biztosítják, de nem teremtik meg automatikusan az esélyegyenlőséget. A törvény, amely kimondja, hogy a fogyatékossággal élő embereknek joga van a az akadálymentes és biztonságos környezethez, még nem jelenti az akadályok tényleges megszűnését, az Alkotmány és a diszkrimináció tilalmát kimondó törvények pedig nem járnak az előítéleteket, a gondolatokat béklyóba verő, káros sztereotípiák felszámolásával.”[16]

Az előítéletesség és a sztereotípiák is nehezítik a fogyatékosok elhelyezkedését mind a munka világában, mind tanulmányaik során. A fizikai fogyatékossággal élőkről alkotott sztereotípia szerint pszichológiailag törékenyek, túl érzékenyek, megbízhatatlanok, ingerlékenyek. A velük való interakcióban a többség zavart érez, amit azzal igazolnak, hogy nem tudnak hogyan viselkedni. A mentális fogyatékossággal élők reprezentációja még összetettebb, mert az emberek titokzatosnak és nyugtalanítónak vélik, mintha a mentális fogyatékossággal élő természetfölötti erőkkel és dimenziókkal lenne kapcsolatban. A hetvenes évektől kezdve, az antipszichiátriai mozgalmak hatására, a köztudatban a mentális fogyatékossággal élő elnyerte a beteg státuszát, már emberként tekintenek rá, akinek kezelésre van szüksége. Ez a mai napig is inkább a társadalmilag

[16] Kálmán- Könczei, 2002.495 oldal.

korrekt külső nyomására jelenik meg, miközben az emberek gondolati világában és sztereotípiáiban a titokzatos és nyugtalanító reprezentációs elemeket könnyű utolérni.

A fogyatékossággal élőkkel szembeni előítéletre is vonatkoznak azok az attitűdök, amelyekkel az emberek általánosságban a mássághoz viszonyulnak. Ezek az attitűdök különböző viselkedési mintázatokban tükröződhetnek.

A fogyatékossággal élők szükségleteire, és az egyének szenvedésének csökkentésére a XIX. században létrehozták a bentlakásos intézményeket. Ugyanakkor ezek az intézmények elég hamar a szegregáció és az ellenőrzés eszközeivé váltak. Bár a II. világháború után néhány országban már nem az intézményesítő politikákat követték, csak a hatvanas-hetvenes években indult meg az intézményes ellátás helyett a fogyatékossággal élők közösségükbe való reintegrálása és közösségben való létük segítésére kiépülő szolgáltatások felállítása.

A szociálpolitika egyik alapvető tapasztalata, hogy a fogyatékosokkal szembeni attitűdök, magatartásformák a rehabilitáció központi problémáját adják, hiszen egy közösség csak akkor képes befogadni a fogyatékos embereket, ha velük szemben nem előítéletes, és nincsenek félelmei vele kapcsolatban. Az előítéletek tudatosítása, felismerése és lebontása nélkül a legfejlettebb technikai eszközök, a közlekedés teljes akadálymentesítése vagy éppen a törvények által garantált jogok is kevéssé hatékonyak, hiszen ezek a mindennapi helyzetek és a személyes kapcsolatok segítését célozzák.

Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás a járásban

Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014. évi XCIX. törvény, jelentős mértékben módosította a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló többször módosított 1993.évi III. törvényt (a továbbiakban: Szt.-t).

A változtatással a kormány célja az volt, hogy megújítsa a szociálisan rászorulók támogatási rendszerét. Az állami szabályozási hatáskörben nyújtott és az önkormányzat segélyezésével kapcsolatos feladatok 2015. március 1. napjától elválasztásra kerültek egymástól.

Az állam által biztosított támogatási formákon túl, a településen élők szociális támogatással való ellátása az önkormányzatok feladata.

A szociális igazgatás és az ellátások rendszere

a) Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások
- időskorúak járadéka
- aktív korúak ellátása
- ápolási díj[17]
- települési támogatás[18]

b) Természetben nyújtott szociális ellátások
- köztemetés
- közgyógyellátás[19]

[17] A méltányos ápolási díj megszűnt 2015. március 1-től
[18] Településenkénti formái még: lakásfenntartási támogatás, adósságkezelési támogatás

- egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság
c) Szociális alapszolgáltatások[20]
- falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás,
- étkeztetés,
- házi segítségnyújtás,
- a családsegítés,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- közösségi ellátások,
- támogató szolgáltatás,
- az utcai szociális munka,
- nappali ellátás.

Az önkormányzatok 2015. március 1-jétől a települési támogatás keretében az önkormányzatok az általuk támogatandónak ítélt, rendeletükben szabályozott élethelyzetekre nyújthatnak támogatást. Az önkormányzatok kötelezettsége abban áll, hogy a települési támogatásról rendeletet alkosson. Annak eldöntése, hogy e támogatások keretében milyen célokra, mely feltételek teljesülése esetén milyen összegű támogatást nyújt, teljes mértékben az önkormányzat mérlegélési jogkörébe tartozik.
Az Szt. által szabott egyetlen kötelezettség az, hogy a képviselő-testület a létfenntartási gonddal küzdő élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek részére rendkívüli támogatást köteles nyújtani.
A Szt. 2015. március 1. napjától csak a kötelező ellátásokra vonatkozó szabályokat tartalmazza, az önkormányzatok által biztosított ellátások feltételeit a helyi szociális rendeleteknek kell tartalmazniuk.

A Szt. az önkormányzatok által biztosítandó pénzbeli ellátások tekintetében annyit ír elő, hogy az önkormányzat a helyi viszonyokhoz mérten a krízishelyzetben lévő személyek számára, illetve a helyi szociális problémák kezelésére települési támogatást nyújt. A települési támogatás egyes típusait és a jogosultság feltételeit az önkormányzat rendeletében határozza meg.

A Szt. a települési támogatás keretében biztosítandó juttatások körét csak példálózva sorolja fel. Ez alapján települési támogatás keretében nyújtható támogatás különösen:

- a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez (korábban lakásfenntartási támogatás),
- gyógyszer-kiadások viseléséhez (korábban méltányossági közgyógyellátás),
- a 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozójának az ápolását, gondozását végző személy részére (korábban méltányossági ápolási díj),
- lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére (korábban adósságkezelési szolgáltatás) nyújtható támogatás.

A fentieken túl a képviselő testületek a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személyek számára rendkívüli települési támogatást köteles nyújtani.

[19] A méltányos közgyógyellátás megszűnt 2015. március 1-től
[20] Részlet az Szt.-ből: "Szociális alapszolgáltatások Szociális szolgáltatások a) a falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás,b) * c) az étkeztetés,d) a házi segítségnyújtás, e) a családsegítés, f) a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, g) a közösségi ellátások, h) a támogató szolgáltatás, i) az utcai szociális munka,j) a nappali ellátás.(2) A személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátást a) az ápolást, gondozást nyújtó intézmény, b) a rehabilitációs intézmény,c) a lakóotthon (a továbbiakban a)-c) pont együtt: tartós bentlakásos intézmény), d) az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény (a továbbiakban a)-d) pont együtt: bentlakásos intézmény),e) * a támogatott lakhatás,f) az egyéb speciális szociális intézmény nyújtja."

Rendkívüli települési támogatásban elsősorban azokat a személyeket indokolt részesíteni, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni, vagy alkalmanként jelentkező többletkiadások – így különösen betegséghez, halálesethez, elemi kár elhárításához, a válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartásához, iskoláztatáshoz, a gyermek fogadásának előkészítéséhez, a nevelésbe vett gyermek fogadásának előkészítéséhez, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásához, a gyermek családba való visszakerülésének elősegítéséhez kapcsolódó kiadások – vagy a gyermek hátrányos helyzete miatt anyagi segítségre szorulnak.

A stratégiai környezet helyzetelemzése

A helyzetelemzés forrásai

A járási szintű programtervhez kapcsolódó helyzetelemzés során, annak érdekében, hogy reálisabb helyzetképet kaphassunk több forrásból jutottunk az információkhoz.

- Statisztikai és demográfiai adatok
- A települések helyi esélyegyenlőségi programok intézkedési tervei
- A kerekasztalon résztvevő személyek által elmondottak
- Interjúk általi megkérdezés.

A Veszprémi járás területe 629,61 km². Népessége 82 353 fő, népsűrűsége pedig 131 fő/km² volt 2013 elején. A Veszprémi járáshoz a 218/2012. (VIII. 13.) Korm. rendelet szerint 19 település, ezen belül két város (Veszprém és Herend) és további 17 község tartozik hozzá, veszprémi székhellyel. A Veszprémi járás a járások 1983. évi megszüntetéséig is létezett, és székhelye az állandó járási székhelyek kijelölése (1886) óta mindvégig Veszprém volt.

1. táblázat Veszprémi járási statisztika[21]

Járáshoz tartozó települések száma:	19
Terület, km2:	630
Népsűrűség, fő/km2:	136.4
Lakónépesség 2010 év végén, fő:	85901
14 év alattiak aránya, %:	13.6
15-64 évesek aránya, %:	71.8
65 év felettiek aránya, %:	14.6

[21] http://www.jaras.info.hu/lap/veszprémi-jaras

Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú népességből, %:	5.9
Egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem, ezer Ft:	1924
Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők száma ezer lakosra:	244.6
Rendszeres szociális segélyben részesítettek átlagos száma ezer lakosra:	1.8
Óvodával rendelkező települések aránya, %:	63.2
Általános iskolával rendelkező települések aránya, %:	42.1
Középiskolával rendelkező települések aránya, %:	10.5
Regisztrált vállalkozások száma ezer lakosra:	155

A járás a következő településeket foglalja közigazgatási keretbe:

2. táblázat Összefoglaló a Veszprémi Járásról

Település	Rang (2013. július 15.)	Kistérség (2013. január 1.)	Népesség (2013. január 1.)	Terület (km^2)
Veszprém	megyeszékhely	Veszprémi	60 876	126,90
Herend	város	Veszprémi	3 377	19,56
Bánd	község	Veszprémi	665	9,84
Barnag	község	Veszprémi	132	12,01
Eplény	község	Zirci	516	8,28
Hajmáskér	község	Veszprémi	2 865	38,14
Hárskút	község	Veszprémi	689	34,46

Település	Rang (2013. július 15.)	Kistérség (2013. január 1.)	Népesség (2013. január 1.)	Terület (km²)
Hidegkút	község	Veszprémi	417	13,58
Márkó	község	Veszprémi	1 216	34,41
Mencshely	község	Veszprémi	239	12,61
Nagyvázsony	község	Veszprémi	1 760	76,29
Nemesvámos	község	Veszprémi	2 627	40,78
Pula	község	Veszprémi	195	14,64
Sóly	község	Veszprémi	474	10,28
Szentgál	község	Veszprémi	2 762	95,02
Szentkirályszabadja	község	Balatonalmádi	1 920	22,38
Tótvázsony	község	Veszprémi	1 297	42,50
Veszprémfajsz	község	Veszprémi	243	11,74
Vöröstó	község	Veszprémi	83	6,19

A járás illetékességi területéhez tartozó települések közül az alábbiak rendelkeznek Helyi Esélyegyenlőségi Programmal:

Eplény

Herend

Hajmáskér

Nemesvámos

Barnag

Vöröstó

Veszprém

Tótvázsony

Nagyvázsony

Hidegkút

Szentgál

Pula

Mencshely.

Adatok a fogyatékos személyekről

A nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek számát a folyamatos növekedés jellemezte Magyarországon 2006 és 2013 között. Az időszak végén több mint 7 ezer fogyatékos személy részesült nappali ellátásban, amely közel két és félszerese az első évben mért adatnak (1. ábra). A Közép-dunántúli régióban és Veszprém megyében szintén jelentős mértékben – több mint kétszeresére – emelkedett az ellátott fogyatékos személyek száma

1. ábra: A nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek számának alakulása Magyarországon, fő (2006-2013)

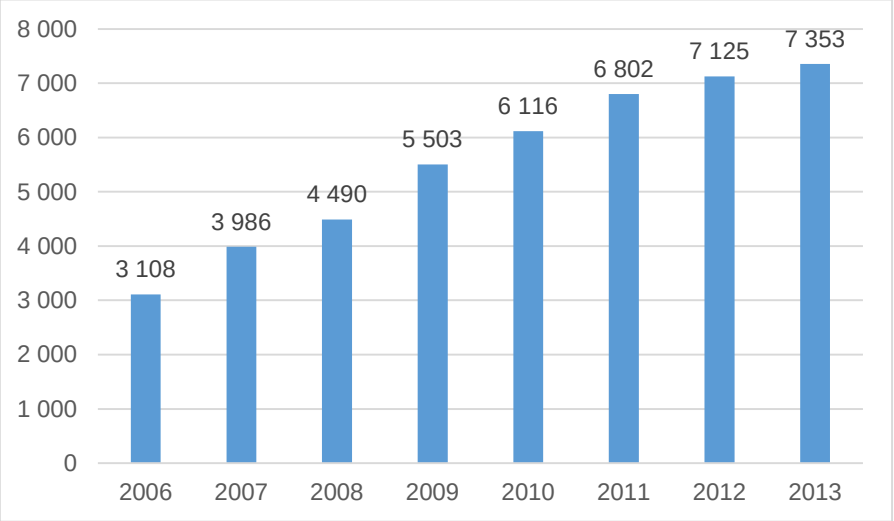

Forrás: KSH

A növekvő tendencia a Veszprémi járásban is megfigyelhető. A nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma a vizsgált időszak elején 44-50 főt tett ki, 2012-2013-ban már 61-66 főt (2. ábra).

2. ábra: A nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek számának alakulása a Veszprémi járásban, fő (2006-2013)

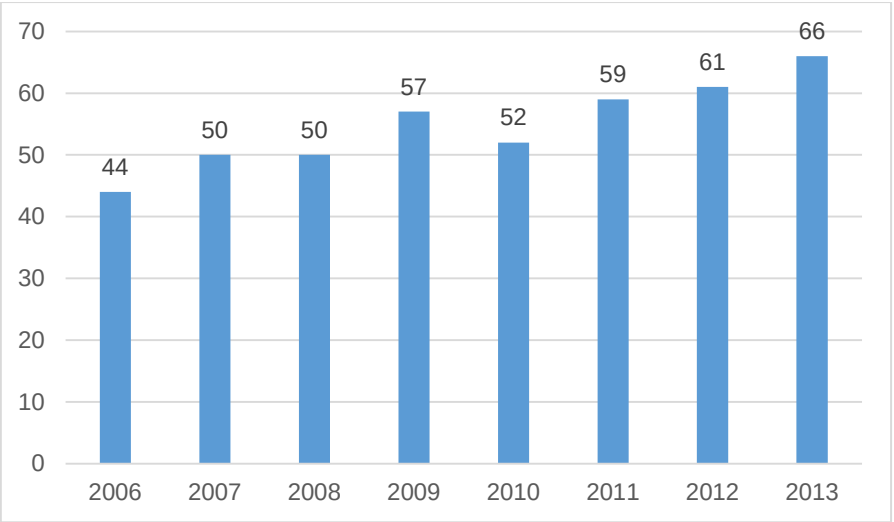

Forrás: KSH

A fogyatékos személyek nappali rendszerben történő ellátása a Balatonalmádi, a Devecseri és a Sümegi járáson kívül minden Veszprém megyei járásban jelen van (3. táblázat).

A legtöbb ellátott fogyatékos személy a Veszprémi és az Ajkai járásban található, a megyei ellátottak több mint 40%-a (4. táblázat).

Ez az arány 2006-ban a 60%-ot is meghaladta, később azonban 40-50% közé csökkent. Mindkét járás a megyében élő fogyatékos személyek 20-25%-át látta el a vizsgált időszakban.

Ettől függetlenül a megye minden járásában – ahol volt ellátás – emelkedett az ellátott fogyatékos személyek száma, különös tekintettel a Tapolcai járásra.

3. táblázat: A nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek számának alakulása a Veszprém megyei járásokban, fő (2006-2013)

Járás	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Ajkai	40	45	55	55	58	59	60	62
Balatonalmádi								
Balatonfüredi		45	45	45	42	44	46	47
Devecseri								
Pápai	21	22	20	22	23	21	23	23
Sümegi								
Tapolcai	3	20	21	22	25	32	31	31
Várpalotai	13	13	14	18	15	15	21	21
Veszprémi	44	50	50	57	52	59	61	66
Zirci		16	21	24	24	25	24	24
Veszprém megye	**121**	**211**	**226**	**243**	**239**	**255**	**266**	**274**

Forrás: KSH

4. táblázat: A nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek számának megoszlása a Veszprém megyei járások között, % (2006-2013)

Járás	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ajkai	33,1	21,3	24,3	22,6	24,3	23,1	22,6	22,6
Balatonalmádi								
Balatonfüredi		21,3	19,9	18,5	17,6	17,3	17,3	17,2
Devecseri								
Pápai	17,4	10,4	8,8	9,1	9,6	8,2	8,6	8,4
Sümegi								
Tapolcai	2,5	9,5	9,3	9,1	10,5	12,5	11,7	11,3
Várpalotai	10,7	6,2	6,2	7,4	6,3	5,9	7,9	7,7
Veszprémi	36,4	23,7	22,1	23,5	21,8	23,1	22,9	24,1
Zirci	0,0	7,6	9,3	9,9	10,0	9,8	9,0	8,8
Veszprém megye	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Forrás: KSH

A járási szintű együttműködések bemutatása

A Veszprémi járás településeinek a HEP-jét vizsgálva a kiemelt célcsoportokat szem előtt tartva az alábbi főbb megállapítások tehetők:

- A fizikai környezet teljes körű akadálymentesítésének hiánya nehezíti a társadalmi részvételt (pl.: járdák rossz állapota.)
- A közösségi közlekedés nem akadálymentesített.
- Nincsenek programok a fogyatékkal élő emberek, és családjaik számára. A kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés hiánya, nincs elegendő számú program, melynek keretében a lakosság megismerheti a fogyatékkal élő személyek hétköznapi problémáit. További érzékenyítési programokra van szükség a szakmai szervezetek bevonásával.
- A járásban kevés rendezvény, illetve kevés közösségi tér található, és hiányosak a szociális, családi szolgáltatások is.
- Támogató Szolgálat hiánya.
- Oktatás, információhiány, előítéletek.
- Rendkívül kevés adattal rendelkeznek a fogyatékosok számáról, arányáról, fogyatékosságuk típusáról, így rendkívül nehéz meghatározni azokat az irányokat, amiket az Önkormányzatnak a jövőben követnie kell.
- Alacsony a fogyatékkal élő személyek foglalkoztatottsága.
- Számos fogyatékos (vagy az őt gondozó személy (hozzátartozó) nincs tisztában az igénybe vehető szolgáltatásokkal.

- A társadalom kevésbé érzékeny a fogyatékkal élők helyzetére, életállapotára, problémáira.
- A fogyatékkal élők legtöbbször saját lakásukba zártan élnek, állapotuk folyamatosan romlik, egészséges társaikkal kerülik a találkozást, így ők semmit sem tudnak a fogyatékkal élők életéről.

A kerakasztal ülések tapasztalatai[22]

A Veszprémi Járási Felzárkóztatási Kerekasztal feladatai:

- a járás önkormányzatainak esélyegyenlőségi programjainak áttekintése,
- járási szintű helyzetkép alapján fejlesztési és együttműködési javaslatok megfogalmazása,
- a járásban tervezett intézkedések és fejlesztések összehangolása.

A Kerekasztalok elsődleges feladatának azon szemléletváltozás elérését tartjuk, melynek eredményeként az egyes települések döntéshozói és az általuk irányított apparátus érzékenyen és befogadóan viszonyul az esélyegyenlőség témájához. Ennek bekövetkeztével az esélyegyenlőséggel kapcsolatos teendők a jelenlegi probléma fókuszból átkerülnek a megoldások és a kitörési stratégiák körébe. E cél elérésének közvetlen eszköze a szakértői munkacsoport folyamatos támogató munkája. Emellett a hasonló élethelyzetű települések hasonló vagy azonos státuszú vezetői találkoztak, dolgoztak együtt, így a gyakran felmerülő problémákra csoportos és egységes megoldási javaslatok és modellek születtek.

Első kerekasztal ülés

Az első járási kerekasztal ülésen - szakmai megvalósítók bevonásával[23] - a résztvevő polgármestereknek[24], alpolgármestereknek, szociális és esélyegyenlőségi szakembereknek, valamint a Türr István Képző és Kutató Intézet munkatársának, bemutatásra kerültek a projekt program szintű céljai, melyek az alábbiak:

- Járási szintű együttműködések fejlesztése az esélyegyenlőség terén
- Partnerekkel való közös gondolkodás ösztönzése
- A járáson belüli feladatellátás hatékonyabbá tétele
- Kistelepülések szakmai támogatásának erősítése
- Felkészülés a Széchenyi 2020 pályázatokra.

A bemutatkozó körben kitértek a résztvevők a témához kapcsolódó saját szakmai kötődésükre, és a településükre jellemző esélyegyenlőségi problémákra/feladatokra.

Második kerekasztal ülés

A második kerekasztal ülés a döntési szint alatti, szakmai szint bevonásával zajlott. Erre az ülésre megkértük a települések polgármestereit, hogy delegáljanak a hivatalukból – a témában kompetens – esélyegyenlőségi munkatársat – aki az alábbi tematika mentén bemutatja a településüket:

[22] Ez a fejezet Drahos Zsolt, szociálpolitikus szakértő (Rávezető Projekt Kft.)által írottak alapján készült.
[23] Segítő szakértő
[24] Eplény, Herend, Hajmáskér, Nemesvámos, Barnag, Veszprém, Tótvázsony, Szentgál.

- A települések (demográfiai) bemutatása
- A két célcsoport helyi problémái
- A felzárkózásukat szolgáló ellátások
- A településen működő jó gyakorlatok
- Meglévő és szükséges együttműködések

A települési előadások során összesen tíz település került bemutatásra.

Harmadik kerekasztal ülés

A harmadik kerekasztal ülés fókuszában a nők helyzete és az aktuális problémáik továbbá azok lehetséges megoldásai álltak.

Negyedik kerekasztal ülés

A **Veszprémi Fogyatékosügyi Kerekasztal (FOKE**) képviselője elmondta, hogy a szervezet 2011 decemberében alakult. A fogyatékossággal élők problémáinak megoldására vállalt együttműködési kötelezettséget. Nem formális, munkakapcsolatra épül, és hálózatként lehetőséget biztosít további civil szervezetek, önkormányzatok csatlakozására.

Alapítók:

- Veszprém Megyei Civil hálózatért Közhasznú Egyesület (koordinálásával)
- „A Csend Világa" Alapítvány
- A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének Jelnyelvi Tolmácsszolgálata
- A Kozmutza Flóra Általános Iskola Készségfejlesztő Speciális Szakiskola
- A Mozgássérültek Aktív Egyesülete
- A Vakok és Gyengénlátók Veszprém Megyei Egyesülete
- Csatlakozott: az Életet Segítő Alapítvány és
- az AutiSpektrum Egyesület

Céljuk a fogyatékossággal élő emberek és a társadalom többsége közötti falak leomoljanak, a szegregáció és az előítéletesség lehetőség szerint minimálisra csökkenjenek. Tudatos, pozitív szemléletformálással kívánják bővíteni a fogyatékossággal élők problémáira, segítésükre vonatkozó ismereteket. Az ép emberek a fogyatékossággal élőkre, mint a társadalom teljes jogú, értéket teremtő aktív tagjaira tekintsenek.

Tevékenységeik:

- Folyamatos információáramlás a résztvevő szervezetek között
- Tapasztalatcsere
- Partneri kapcsolatok kialakítás és fenntartása
- Szemléletformáló rendezvények szervezése (kiemelten ESÉLY NAPOK és KOMPLEX ESÉLY ÓRÁK)
- Fogyatékosügyi stratégia megalkotása
- Összehangolt fellépés, közös érdekérvényesítés
- Döntés előkészítések során szakmai segítségnyújtás
- Fogyatékos emberek életkörülményeinek és esélyeinek javítása.

AutiSpektrum Egyesület a Veszprém megyei autista gyermekekért önsegítő csoport 2013 januárja óta működik önsegítő csoportként Veszprém megyei, autizmus spektrumzavarral élő gyermeket nevelő szülők hozták létre. A felismert hasonló problémák, valamint a támogató- és ellátó rendszer hiányosságai hívták életre.

Céljaik:

- Képzési lehetőségek megteremtése a szülők, fejlesztési lehetőségek biztosítása a gyermekek számára.
- Olyan komplex információs- és fejlesztési központ létrehozása, ahol a terapeuták egymással együttműködve végzik gyermekeik testre szabott, egyéni és kiscsoportos fejlesztését. Olyan hely, ahol a frissen diagnosztizált / meglévő diagnózissal rendelkező gyermekek szülei segítséget, információt és támogatást kaphatnak.
- Az autizmus társadalmi elfogadottságának növelése, fellépés az esélyegyenlőség biztosítása érdekében
- Hiteles információnyújtás, reális kép kialakítása az autizmus spektrumzavarról.

Szükségleteik:

- Stabil, használható helyiségek, ahol fenti tevékenységek megvalósíthatóak
- Támogatottság, stabil anyagi fedezet: a szülők számára óriási megterhelés a gyermekeket piaci alapú fejlesztő helyekre járatni /melyek nem is autizmus specifikusak/, sokan nem is engedhették ezt meg maguknak, így a gyermekek fejlesztés nélkül növekedtek. Az egyesület igyekszik orvosolni ezt a problémát, részleges sikerrel. Fontos lenne a fejlesztések, szülőképzések költségének legalább részleges átvállalása;
- Legalább egy fő szervező-adminisztrátor bérköltsége: az Egyesületnek pillanatnyilag 40 család a tagja, ez a szám növekszik. Autizmus sokféleség - egyéni igények; diagnózis utáni megsegítés
- Képzett szakemberek - szükség esetén a továbbképzés támogatása /anyagilag, időben, stb./.
- A szülőknek a támogató, önsegítő csoport aktív működésére, igény esetén egyéni / kiscsoportos, szakember általi tanácsadás, megsegítés. Ventillációs lehetőség, sorstárs közösség és a szülők képzése.
- Pedagógusoknak tanácsadás, érzékenyítő órák biztosítása, továbbképzés.
- A gyerekeknek az autizmus sokszínűsége miatt minél többféle, célzott fejlesztési lehetőség biztosítása, közös szabadidős programok /melyek hátterében szintén a szociális készségfejlesztése áll./
- Társadalom felé szemléletformálás, hiteles információk az autizmusról, érzékenyítés. Eszköz hozzá: nyilvános rendezvények, előadások, érzékenyítés - akár munkahelyeken is.
- Szülők foglalkoztatottságának fenntartása, elősegítése.

A **Vakok és Gyengénlátók Veszprém Megyei Egyesülete** 1960-ban alakult, és Egyesületként 2004-ben lett önálló jogi személy hét kistérségi csoport látja el a látássérültek körében közvetlenül felmerülő teendőket

- Ajka
- Balatonfüred
- Pápa
- Tapolca
- Várpalota
- Veszprém
- Zirc

Céljaik:

- A megyénkben élő súlyos látássérültek összefogása, érdekképviselete, segítése,
- hogy a látássérült emberek megismerjék lehetőségeiket, és képessé váljanak az önálló életvitel kialakítására, a társadalom hasznos tagjaiként, családban élhessenek, tanulhassanak, dolgozhassanak…

- hogy a látásfogyatékossággal való együttélés mind az érintett személy, mind környezete (család, iskola, munkahely, stb.) számára elfogadható legyen.
- Fontos feladat a súlyos látássérültek munkába helyezésének elősegítése.

Tevékenységeik:

- Információnyújtás és tanácsadás a látásfogyatékosság miatt kialakult legkülönbözőbb élethelyzetekben.
- Egyéni és csoportos konzultációs lehetőségek: mentálhigiénés segítségnyújtás. Önsegítő csoport működtetése.
- Érdekképviseleti munka, és hivatalos ügyek intézésében való segítségnyújtás.
- Segédeszköz bemutatók rendezése. Életvitelt segítő speciális eszközök beszerzésének támogatása.
- Pályázatfigyelés, és erről tájékoztatás adása tagjaik felé.
- Érzékenyítő programok megszervezése tájékoztatás és felvilágosítás a többségi társadalom tagjainak a látássérültekről.
- Munkalehetőségek felkutatása. Munkahelyek megtartásának elősegítése.
- Látássérültek akadálymentes környezetének kialakítása érdekében tanácsadás.
- Szakmai fórumok szervezése.

Projektjeik:

- Nem látva is látszani" projekt keretében döntéshozói kerekasztal rendezvényükre meghívták az önkormányzatok, intézmények vezetőit a látássérült emberek speciális igényeinek bemutatása, együttgondolkodás, megoldás-keresés az esetleges problémás területeken, az álláspontok közelítése, jó együttműködés kialakítása céljából.
- A kiskorú látássérültekkel szüleinek fóruma. a Vakok és Gyengénlátók Iskoláinak képviselője, gyógypedagógus, pszichológus, szemész szakorvos részvételével, akik komoly segítséget nyújthatnak a szülők részére e gyermekek speciális nevelését, beiskolázását, képzését illetően.
- „A fogyatékossággal élők foglalkoztatásának, foglalkozási rehabilitációjának továbbfejlesztési lehetőségei a megyében és a régióban" címmel foglalkoztatási konferenciát tartottak, munkaadók és bármely csoporthoz tartozó megváltozott munkaképességű álláskeresők számára a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, a Regionális Munkaügyi Központ és a Regionális Rehabilitációs Központ közreműködésével.
- „Fogyatékossággal élők helyzete és jövője a régióban" címmel szerveztek szintén minden fogyatékkal élőket tömörítő Veszprém megyei szervezet tagjai számára konferenciát a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal, valamint a Kormányhivatalhoz tartozó Szakigazgatási Szervek vezetőinek közreműködésével.
- A látássérült gyermekek integrált oktatásának lehetőségeiről, és nehézségeiről szakmai fórum
- Ez évben szintén „Látássérültek a munka világában" címmel szerveznek szakmai kerekasztal megbeszélést.
- Akadálymentesítés kapcsán az elmúlt időszakban 44 esetben nyújtottunk együttműködési megállapodás keretében iskolákat, hivatalokat.
- A társadalmi szemléletváltás és az integráció elősegítése érdekében a gyermek és a felnőtt korosztályt egyaránt megtalálták ún.: érzékenyítő programjaikkal.

A szervezet gazdasági aktivitásának főbb mutatói:

- Tagjaink közül 226 fő aktív korú, és közülük 12 fő dolgozik a nyílt munkaerőpiacon 6 illetve 8 órás munkaidőben, és további

- 54 fő védett munkahelyen. Két cég alkalmazásában összesen 20 fő 4 órás munkakörben, valamint bedolgozói jogviszonyban 34 fő, ez utóbbi csoport tagjainak életéből a munkatársi közösség, a munkába járással járó napirend.

A **Mozgássérültek Aktív Egyesülete**, szabadidős és kulturális programok szervezése céljából alakult. Leginkább a fiatalokat keresik meg és vonják be a programjaikba. Segítséget szeretnének nyújtani azoknak a sorstársaiknak, akik baleset vagy betegség során váltak mozgássérülté, megkönnyítve állapotuk feldolgozását és elősegítve társadalmi integrációjuk megvalósulását. Szervezetük nagyrészt mozgássérültekből áll, de szép számmal vannak segítő-, és pártoló tagjaink is. Az Egyesület Veszprémi székhelyű, de megyei hatáskörrel bíró szervezet.

Tevékenységeik/programjaik:

- Mozgássérültek részére szerveznek különféle programokat: színházi, sportolási, kirándulási lehetőségeket. Leginkább olyan jellegű tevékenységeket, amelyekből a súlyos mozgássérültek eddig ki voltak rekesztve.
- Egyesületük vállal olyan feladatokat is, amelyek az egészséges társadalmat szólítja meg, kezdeményezve a fogyatékkal élő emberek iránti pozitív szemléletváltást: Esélyórák lebonyolítása, Baleset – megelőzési program, turisztikai program, személyi segítés, rehabilitációs mentorálas.

Problémának látják, hogy a megyében hiányzik a rehabilitáció, nincs sem oktatási, sem egészségügyi, sem szociális rehabilitáció. Megfelelő támogatás kell a munkába álláshoz, így lesz megfelelő végzettség és egészségi állapot. Önálló életvitelt támogató szolgáltatásokra van szükség.

Hozzájárulások/felajánlások:

- Tapasztalati szakértőket biztosítanak
- Munkacsoportot szeretnének alakítani a tömegközlekedés akadálymentesítésének előmozdítása érdekében.
- Esély órák széles körű elterjesztése a fogyatékos személyek megismerése és a társadalmi befogadás elősegítése érdekében.

Az **Életet Segítő Alapítványt** 1993-ban alapították, ekkor az elsődleges cél egy lakóotthon létrehozása volt. 2003-tól indult a Támogatott Foglakoztatás Szolgáltatás, 2006-tól pedig a 4M program. Az alapítvány segíti az alternatív foglalkoztatási módok elterjedését. Foglalkoznak értelmi fogyatékkal élőkkel, és segítik azok munkaerő-piaci visszatérését. Missziójuk, hogy mindenkit számára megfelelő munkakörbe segítsék, ezáltal szeretnek egyfajta híd szerepet is betölteni.

Tevékenységeik:
Speciális munkaerő-piaci szolgáltatás, amely a tolerancia és esélyegyenlőség jegyében született. Teljes körű segítséget nyújt a sikeres hosszantartó foglalkoztatás érdekében

Céljuk: Segítse a tanulásban akadályozott fiatal felnőttek, a megváltozott munkaképességű, fogyatékossággal élő emberek - egyéni szükségleteiknek megfelelő, személyre szóló segítség mellett- „normál” munkahelyen történő tartós munkavállalását, önálló életvitelét, társadalmi beilleszkedését.

A programjuk célcsoportja:

Ügyfelek:
- Veszprémben és vonzáskörzetében élő,
- Munkavállalási korú (16-65) megváltozott munkaképességű, fogyatékossággal élő, tartósan egészségkárosodott emberek.

Munkáltatók:
- Megváltozott munkaképességű munkavállalókat foglalkoztató, vagy foglalkoztatásukra nyitott munkáltatók, melyek tevékenységi körükből eredően rendelkeznek megváltozott munkaképességű munkavállalók által betölthető munkakörökkel.

Partnerek:
- Azon állami és civil szervezetek, melyek érintettek a rehabilitáció témájában, segítséget tudnak nyújtani a fenti két célcsoport egymásra találásában, a program céljának megvalósításában.

Oktatási intézmények:
- Olyan középfokú oktatási intézmények, amelyek akár integrált, akár szegregált formában a kliens célcsoportba tartozó tanulókat oktatnak.

A munkáltatóknak nyújtott szolgáltatások:
- Kapcsolatfelvétel/tájékoztatás, kapcsolattartás
- Igény- és szükségletfelmérés
- Munkáltatói helyzetfelmérés
- Munkakörelemzés
- Együttműködési megállapodás kidolgozása
- Konzultáció, tanácsadás
- Csoportos konzultáció és tanácsadás
- Munkapróba szervezés
- Közvetítés
- Utókövetés
- Munkáltatói fórum

Hozzájárulások/felajánlások:
- Törvényi módosításokról való tájékoztatás nyújtása a polgármestereknek
- orvosi véleménye után a kliens tájékoztatása a lehetőségeiről
- megváltozott munkaképességűek kapcsán információ
- infokommunikációs akadálymentesítés (siketvakok)
- könnyen érthető kommunikáció
- a munkáltatók érzékenyítése, ezzel az elhelyezkedés elősegítése
- álláskeresés, tréningek (nőknek gyes után)

A **Horgony Alapítványt** 2006-ban hozták létre a pszichiátriai problémával élők korszerű ellátásáért. Küldetésük a pszichiátriai betegek ellátásának támogatása a társadalmi esélyegyenlőség jegyében. Tevékenységünk célja a pszichiátriai betegek minél teljesebb társadalmi reintegrációja.

Szolgáltatások:
Közösségi ellátás (Személyre szabott esetvitel) A közösségi pszichiátriai gondozás elsősorban azokat a krónikus pszichiátriai betegséggel küzdőket célozza meg, akik folyamatos gondozást igényelnek. Célja a betegségből adódó károsodás, pszicho-szociális hátrányok leküzdése, annak érdekében, hogy a betegek a számukra lehetséges legteljesebb mértékben részt vegyenek a közösségi életben.

- Problémaelemzés, problémamegoldás, melynek része a gondozási terv elkészítése.
- Készségfejlesztések,
- Pszichoedukáció,
- Gyógyszercompliance,
- Stresszkezelés, szorongásoldás,
- Munkarehabilitáció.
-

Nappali klub

- Napközbeni tartózkodás
- Egyéni esetkezelésben tanultak gyakorlása csoportban
- Csoportfoglalkozások
- Munka-rehabilitáció megalapozása
- Személyes szükségletek biztosítása
  (étkezés, mosás)

Hozzájárulások/felajánlások:

- lelki akadálymentesítés

A fenti problémák összegzése, a projektet megalapozó egyeztetések és az elemzések alapján az alábbi prioritási területek alakultak ki. Minden problémára nem nyújthat megoldást jelen projekt, így a cél a folyamatok elindítása, a partnerség megerősítése, amely kiterjeszti a közösségi védőhálót.

A problématérkép[25] elkészítése során az esélyegyenlőségi programokban feltárt és a járási szintű fórumokon kiemelt problémák összegyűjtése történt meg. A járási szintű fórumokon az érintett szervezeteknek, önkormányzatoknak lehetősége nyílt a nehézségek bővebb bemutatására és az általuk kezdeményezett jó gyakorlatok rövid ismertetésére.

A hátrányos helyzetű célcsoportokat érintő szükségletek alakulása jelentősen függ a település nagyságától és közlekedési viszonyaitól, amely alapjaiban befolyásolja a munkaerő-piaci aktivitást és az esélyteremtő szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A falugondnoki alapszolgáltatás, az étkezés és házi segítségnyújtás nagy segítséget jelent a legkisebb falvak lakói számára, de még így is ellátatlanok maradnak, ill. kiszorulnak bizonyos nappali és közösségi ellátásformákból egyes érintettek (fogyatékosok, idősek, tartós betegek, nők, gyerekek).

Ötödik kerekasztal ülés

Ezen a kerekasztalon a várható uniós pályázati források rendszerének ismertetésére került sor.

[25] A problématérkép az 1. számú mellékletben szerepel.

Összefoglaló a workshopokról

Az első szakmai műhely

A kiscsoportos műhely munka során a résztvevők településenként megkapták a saját és a többi településre vonatkozó Helyi Esélyegyenlőségi Programtervek (HEP) kivonatát az alábbi változók mentén:

5. táblázat A fogyatékos személyek helyzete a Helyi Esélyegyenlőségi Programok alapján

Fogyatékkal élők esélyegyenlősége						
Település	Fejlesztési lehetőségek, intézkedések				Leendő járási partnerek	Szükséges erőforrások
	Beazonosított problémák a HEP-ek alapján	Aktuális, már nem aktuális, mi aktuális?	Fejlesztési lehetőségek, intézkedések a HEP-ek alapján	Aktuális, már nem aktuális, mi aktuális?	A fejlesztésekhez, intézkedésekhez köthető együttműködők, partnerek	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (pályázati forrásból, önerőből?)
Veszprém	Előre kitöltve.	A műhely keretében került kitöltésre.	Előre kitöltve.	A műhely keretében került kitöltésre.	A műhely keretében került kitöltésre.	A műhely keretében került kitöltésre.

A feladat az volt, hogy a táblázatban szereplő problémákat/fejlesztési lehetőségeket (amelyek a saját településük HEP-jéből vettünk ki) át kellett nézniük, meg kellett vizsgálniuk az aktualitásukat és ki kellett egészíteniük a tervezett fejlesztési intézkedésük megvalósításában résztvevő lehetséges együttműködő partnereikkel, valamint az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások fajtájával.

A műhely munka sikeresen lezajlott és a települési táblázatokban – szakmai diskurzus eredményeként - megjelentek a legfőbb esélyegyenlőségi problémák, a lehetséges együttműködései partnerek és a szükséges erőforrások.

A közös munka eredményeként létrejött a résztvevő települések vezetői, képviselői által ismert esélyegyenlőségi beavatkozásokat kívánó célterületek feltárása, valamint a települési együttműködési lehetőségek megalapozása két célcsoportra vonatkozóan (fogyatékkal élők és megváltozott munkaképességűek, nők).

6. táblázat A települési metszet bemutatása

Települések	Célcsoporttal összefüggő közös, megoldatlan problémák
	Fogyatékkal élők esélyegyenlősége
Herend- Szentgál	• közösségi közlekedés akadálymentesítése

	• támogató szolgálat hiányos működése • pályázati lehetőségek hiánya • civil szervezetek hiánya • egyházi szervezetek nem lépnek ki– a civil életbe nem kapcsolódnak (megmaradnak a saját közösségeiken belül) • információáramlás • a pályázatok teljes körű akadálymentesítésre szólnak a kistelepüléseken
Tótvázsony-Barnag-Nemesvámos	• nem derül ki, hogy van a településen fogyatékkal élő (érzékeny adat és nem az önkormányzat az ellátó, hanem a szociális vagy egészségügyi szféra) • akadálymentesítés (közös terek, intézmények megközelítése)
Eplény- Hajmáskér	• akadálymentesítés • falugondnoki szolgálat (gépjármű hiánya)

Az első kerekasztal elérte kitűzött céljait, hiszen a járás programba bevont települések döntéshozói leültek egy asztalhoz, ahol tematikusan elkezdődött a szakmai diskurzus a két esélyegyenlőségi témakör vonatkozásában. Áttekintették és megismerhették egymás Helyi Esélyegyenlőségi Programtervét (HEP), a településen jelenlévő esélyegyenlőségi problémákat, a tervezett intézkedéseket, valamint mélyíthették az együttműködéseiket a szomszédos települések között. A HEP-ekben tervezett intézkedések – elmúlt két évben történő – megvalósulását is áttekintették, és beszámoltak jó gyakorlataikról.

Második szakmai műhely

A workshop célja az volt, hogy feltérképezzük a járási problémákat, amelyeket rendezett formában probléma fává alakítunk, amire a megoldásokat tartalmazó célfát építünk.

A rendezvény keretében összegyűjtésre is került a települések problémái, valamint ezekből - szakmai mentorálás segítségével – rögzítettük a két célcsoporttal kapcsolatban felmerült általános járási problémák:

A fogyatékkal élők esetében felmerült általános járási problémák a kerekasztal ülésen elhangzottak alapján az alábbiak:

- Pénzhiány, nem megfelelő pályázati feltételek, fizikai környezet, teljes körű akadálymentesítés
- Motiváció hiány,
- Mentális segítség hiánya,
- Ellátórendszerbeli problémák: a szolgáltatás és az eszköz alkalmasságának hiánya,
- Társadalmi érzékenyítés hiánya (nincs elfogadás),
- Nincs munkahely a megváltozott munkaképességűeknek, ennek érdekében a munkáltatók érzékenyítése szükséges lenne.

A célfa rögzítésére – a nagyon hasznos -, ugyanakkor elhúzódó szakmai diskurzus miatt már nem volt idő, de a kerekasztal így is elérte célját, hiszen a járásban dolgozó - sok esetben egymást nem ismerő esélyegyenlőségi és szociális szakembereknek végre lehetőségük volt a problémák és megoldások közös átgondolkozásra, a lehetséges együttműködések átbeszélésére, valamint a jó gyakorlatok megosztására.

Harmadik szakmai műhely

A résztvevő települések külön-külön kiscsoportos workshop keretében a jelen lévő civil/intézményi résztvevőkkel leendő projekteket generáltak a két célcsoporthoz kapcsolódóan.

A kiscsoportos foglalkozásokból az alábbi projektek születtek:

- **Esély a jóra - Nemesvámos**

Projekt célja:
- Kismamák állapotának felmérése.
- nők munkavállalásának segítése.
- új óvoda építése

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
- A gyermeklétszám meghaladja az intézmények befogadó képességét.
- feltáratlan a gyesen lévő anyukák információ ellátása és igénye.
- infrastruktúra megteremtésének lehetőségei.

Projekt célcsoportja:
Nők.

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- Felmérés
- előadássorozat
- pályázat készítés
- kivitelezés

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Önkormányzat
- Civil szervezettek
- Nóra Pont

- **Lelki és fizikai akadálymentesítés Nemesvámoson**

Projekt célja:
- Lelki akadálymentesítés: Hivatali dolgozók és a lakosság tájékoztatása a pszichiátriai betegségekről.
- Fizikai akadálymentesítés.

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
Ismeretlen terület (pszichiátriai betegségek) ezért félelmet vált ki. A fizikai akadálymentesítés némely intézményből hiányzik.

Projekt célcsoportja:
- A lakosság és önkormányzatok,
- mozgáskorlátozottak, babakocsival közlekedő anyukák,
- pszichés problémával élők.

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- Pszicho edukáció (előadások lakossági fórum)
- pályázatfigyelés, kivitelezés, ellenőrzés
- a segítségre szorulók eljuttatása az ellátás helyszínére (betegek szállítása)

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Horgony Pszichiátriai betegekért Közhasznú Alapítvány
- Önkormányzat
- Családsegítő szolgálat
- Közintézmények
- Fogyatékkal élők Egyesülete
- Baba-mama klub

- **Biztos Kezdet Ház – Barnag – Tótvázsony – Vöröstó**

Projekt célja:
- 0-3 éves gyermekek fejlesztése
- Biztos Kezdet Ház + Tanoda kialakítása és működtetése, Vöröstó, Barnag és Tótvázsony összefogásával, a faluház infrastruktúrájára alapozva meglévő humán erőforrásból kiindulva pályázati forrás bevonásával.

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
- Lokálpatrióta identitás gyenge
- önreprodukció erősítése
- korai fejlesztés
- közösség fejlesztés szükségessége

Projekt célcsoportja:
- Gyermekes családok, terhes kismamák, 0-10 éves gyermekek

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
A faluház egy részében egy családi közösségi szolgáltatás beindítása (Biztos Kezdet Ház) a Szülők Háza mintaprogramot felhasználva.
A három település gyerekeit és szüleit bevonva napközbeni közösségfejlesztési programokba.

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Önkormányzatok (3 település)
- Lélek Éled Kör
- Biztos Kezdet Ház hálózata

- **Támogató Szolgálat – Barnag – Vöröstó – Tótvázsony - Nagyvázsony**

Projekt célja:
- Támogató szolgálat létrehozása Barnagon
- Fogyatékkal élők életminőségének javítása
- felismerni – elfogadni - vállalni

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
- Lemondás
- egyedüllét

Projekt célcsoportja:
- Fogyatékkal élők

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- A tevékenység elindítása

- szükséglet felmérés 4 faluban
- civil partner – Tótvázsonyi egyesület: kisbusz, 4 személy (sofőr, asszisztens, 2 szociális munkás)
- a Barnagi önkormányzatnak van egy nagy Faluháza, amit meg kellene tölteni tartalommal

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Védőnő, háziorvos
- önkormányzat
- falugondnok

- **A nők munkába állásának elősegítése - Veszprém**

Projekt célja:

A nők munkába állásának elősegítése, családbarát munkahelyek kialakításával.

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
- Munkáltatók esetében előítélet, családbarát szemlélet hiánya.
- gyerekszülés után nem tudnak visszamenni a munkahelyükre a nők.
- munka és család összeegyeztetése nehézségekbe ütközik (megváltozott élethelyzet – női szerepek összeegyeztetése)
- GYES ideje alatt kiesnek a munka világából
- a-tipikus munkahelyek hiánya: - fokozatos munkába állás (kisgyermek szempontja)
- részmunkaidős állások

A családbarát munkahelyek indokoltsága:
- család megtámogatása – nők támogatása, párkapcsolat támogatása
- egészséges kapcsolatok – családi összetartás
- egészséges gyerekek fejlődése

Projekt célcsoportja:
- Nők – gyes után, család mellett
- Munkáltatók

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
Egyéni tanácsadás:
- Női vállalkozóvá válási tréningek
- önismereti női tréning (válási, asszertivitási, kommunikációs, life coaching tréning)
- állásinterjú felkészítő tréning
- gyes alatt képzések – szakképzések
- női szerepek megtámogatása (anya, feleség, munkavállaló)

Munkáltatóknak szóló:
- Önkormányzat ösztönzési program kidolgozása (kedvezményes helyi iparűzési adó)
- családbarát munkahelyek kialakítása (rugalmas munkaidő, részmunkaidő, home-office)
- munkáltató saját bölcsőde/óvoda üzemeltetése
- családi napközi üzemeltetése, gyermekbarát ellátás

Anyaközponttal:
- gyerekek elhelyezése/felügyelete

- közösségi tér biztosítása (iroda-hely)

Kiadványok és online marketing – célcsoportok elérése.
Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Nagycsaládosok Balatonalmádi Egyesülete
- Balaton Nóra Pont
- Lélek Éled Kör – Női Kör és Egyesület, Szakmai Műhely
- Veszprém Megyei Iparkamara
- Helyi önkormányzatok

- **A többségi társadalom szemléletformálása a fogyatékkal élők integrációjában - Veszprém**

Projekt célja:
A többségi társadalom szemléletformálása a fogyatékkal élők integrációjában:
- fogyatékkal élő gyermekek
- munkába álló felnőttek esetében, törekedve a különböző célcsoportok tevékenységének egyidejű támogatására.

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
- Fogyatékkal élők kommunikációs problémái,
- akadálymentes környezet kialakítása,
- befogadó munkahelyek hiánya,
- kevés van a védett munkahelyekből,
- szakember hiány.

Projekt célcsoportja:
- Fogyatékkal élő gyermekek, felnőttek
- pedagógusok
- fogyatékkal élőket foglalkoztató szervezetek, munkáltatók
- civilek és nem civilek

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- Szemléletformálás – korcsoportra bontva, fogyatékosság típusa szerint.
- hálózat létrehozása a védett munkahelyek létrehozása érdekében (önkormányzat, civilek, non-profit szervezetek).
- pedagógusok bevonása.
- pályázati forrásokhoz való hozzáférés, tanácsadások, rendszeres fogadóórák formájában.
- pályázatokhoz finanszírozási konstrukciók támogatása.
- érintett szervezeteknek pályázatírás támogatása.
- fogyatékkal élő szülők támogatása.
- fogyatékkal élő gyereket nevelő szülők támogatása, például a gyerekeket foglalkoztatásra szállítással. Járási szintű támogatási szolgálat, szülők mentális támogatása, szülő csoport létrehozása.
- civil szervezetek működéséhez humán erőforrás biztosítása.
- munkába állást segítő képzések kialakítása.
- szakemberek járási szintű felmérése, és kiközvetítése, szükségletek szerinti célcsoportokhoz juttatása.
- pedagógusok módszertani támogatása, melléjük segítő szakemberek (pl: fejlesztő pedagógusok biztosítása)
- speciális iskolák esetében a különböző sérüléssel élő gyerekek külön csoportban

való fejlesztése, vagy az integráltan nevelő iskolák pedagógusainak erős felkészítése.

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- FOKE – szemléletformálás
- Civilek
- KLIK
- Munkáltatók
- NOE

- **Szülők háza és Anyaközpont - Veszprém**

Projekt célja:
- Közös tér létrehozása és fenntartása Veszprémben
- találkozási hely biztosítása a várandósoknak, kismamáknak és apáknak, nagyszülőknek
- tudás átadása családról, gyermeknevelésről, egészségről
- gyermekfelügyelet biztosítása 0-3, ill. óvodás és kisiskolás korosztálynak, a cél hogy növekedjen Veszprém népesség megtartó ereje

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
- Atomizálódott társadalmi helyzet, fontos lenne a közösség erejét felhasználni
- elveszett a tudás a szülésről, gyermeknevelésről, itt összeadódhatnak a tapasztalatok
- sok nő nem tudja hova tenni/vinni gyermekét pl: délután iskola után, ezen felül fontos lenne értelmes programot biztosítani a fiataloknak.

Projekt célcsoportja:
- Várandós anyák, kismamák, 1-3 éves gyerekek, iskolás korosztály
- nagyszülők
- apák, házastársak

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- Egy frekventált helyen lévő ingatlan kialakítása, otthonossá tétele
- munkahelyek (atipikus) teremtése nőknek, ajánlások az intézmény működtetéséhez
- szakmai tartalom nyújtása, mentálhigiénés vonalon, pl: előadások, tréningek.

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Lélek Éled Kör – Megvalósíthatósági tanulmány, szakmai csapat felállítása, és háttér biztosítása
- Veszprém város önkormányzata – fenntartás
- Veszprém járás településeinek önkormányzata, pl: Barnag ahol hasonló kezdeményezés indulhat
- Balaton Nóra Pont – anyák munkába állásának felkészítése
- Civil Ház Veszprém

Családsegítő Központ

- **Egészségtudatosságot erősítő program az Eplényi nőkért - Eplény**

Projekt célja:
Egészségtudatosságot erősítő programok szervezése és lebonyolítása

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
A nők családanyák fizikai és mentális egészségének megőrzése és fejlesztése a családi kohézió szempontjából döntő befolyásoló tényező. Az ifjúság számára is fontos, hogy pozitív életképet, családi mintákat vigyenek tovább.

Projekt célcsoportja:
Nők, családok - valamennyi korosztályban.

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- Igények felmérése (IKSZT segítségével, kérdőív)
- programterv készítése (fizikai, mentális)
- pályázat
- megvalósítás (szabadidőpark fejlesztése, szemléletformáló előadások, családi napok)
- monitoring - visszacsatolás

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Helyi védőnői szolgálat
- Általános iskola
- Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat
- VENŐKE
- Rendőrség, körzeti megbízott
- Lélek Éled Kör (egészség témában)
- Balatonalmádi Nóra Pont (párkapcsolat, idő menedzsment)

- **Az orvosi rendelő komplex akadálymentesítése - Herend**

Projekt célja:
Az orvosi rendelő komplex akadálymentesítése és a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés fejlesztése.

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
Az épület nem akadálymentes, az akadálymentesítés három célcsoport érdekeit is érinti.

Projekt célcsoportja:
- Fogyatékkal élők
- Idősek
- Kisgyermekes szülők

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- Tervkészítés (rehabilitációs szakemberek bevonása)
- pályázat
- kivitelezés
- műszaki átadás-átvétel (célcsoport bevonásával)

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Tervezésnél - célcsoportot képviselők bevonásával
- Kivitelezés – rehabilitációs szakmérnök
- Műszaki átvétel – Mozgássérültek Aktív Egyesülete, Vakok és Gyengén látók Veszprém Megyei Egyesülete.

- **Egyedülálló nők munkába integrálásának elősegítése - Herend**

Projekt célja:
- Gyermekeket nevelő nők munkába járásának segítése.
- gyermekfelügyelet megoldása
- közlekedési lehetőség javítása
- személyi segítés
- munkahelyi gyermekfelügyelet létrehozása (lobbi tevékenység) rugalmas munkaidőre.

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
- Sok nő egyedül neveli a gyermekét, nincs segítsége.
- a Bányatelepi nők közlekedése nehezen megoldott.
- gyermekfelügyelet megoldatlansága.

Projekt célcsoportja:
Nők, egyedülálló nők /szülők/.

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- Volán társaságok megkeresése,
- tanyagondnoki szolgálat bevonása a nők, a gyermekek szállításába,
- kisbusz beszerzése, szolgálat létrehozása,
- házi gyermekfelügyelet kiépítése,
- információszolgáltatás, táborok, nyári napközi megszervezése,
- szülők baráti együttműködésének elősegítése.

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):
- Önkormányzat: gépkocsi beszerzés, Támogató Szolgálat létrehozása, lobbi tevékenység.
- Család és Gyermekjóléti szolgálat: koordinálás, táborok szervezése.
- Civil szervezetek: Információszolgáltatás, Lélek Élet Kör (LÉK), Esélyek Háza.

- **Önálló életvitel segítése Herend é környéki településeken - Herend**

Projekt célja:
- Fogyatékkal élők önálló életvitelének segítése
- fogyatékkal élő családok tehermentesítése, az önálló életvitelt segítő szolgáltatásokkal.

Projekt indokoltsága/Mi az a helyzet, amit meg kívánnak változtatni?
- Támogató szolgálatok száma csökkent
- ilyen szoláltatás nincs a településen (fogyatékkal élő családok tehermentesítése, az önálló életvitelt segítő szolgáltatásokkal)
- a lakosság kb.: 2%-a fogyatékkal élő a településen, szegregáltan élnek, nem tudnak a társadalmi életbe bekapcsolódni.

Projekt célcsoportja:
Fogyatékkal élő emberek

Tevékenységek/konkrét fejlesztés/intézkedések:
- Személyi segítés /takarítás, gyógyszerkiváltás, kulturális, sport rendezvényre elkísérés, hivatali ügyek intézése, mentális segítés,
- szállító szolgálat /közlekedés segítése – felmérések/
- információnyújtás /képzések, informatikai háttér.

Együttműködők/feladatmegosztás (elérhetőségek!):

- Herend Környéki Önkormányzatok Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatot Fenntartók Társulása.
- Önkormányzatok: pályázati lehetőségek keresése, kisbusz beszerzés, intézmény létrehozása, működtetése, finanszírozása, koordinálása.
- Civil szervezetek: települési, járási szintű igényfelmérése, koordinálás, információnyújtás
- Mozgáskorlátozottak Aktív Egyesülete
- Életet Segítő Alapítvány
- Járási szintű Támogató szolgálat.

Térségi kihívások és feladatterületek

- Magas a munkanélküliek aránya a fogyatékkal élők körében. A gazdasági recesszió következtében visszaesett gazdasági teljesítményből adódó foglalkoztatási problémák általában, és a fogyatékos személyek esetében különösen kiemelve: csekély a munkaerő kereslet a megváltozott munkaképességű emberek számára.
- bizonyos településméretek esetében komplex szolgáltatások megszervezésének szükségessége akár az államigazgatás rendszerének közvetlen fenntartói szerepvállalásával, akár a civil szféra bevonásával a területi egyenlőtlenségek csökkentésének érdekében;
- A fogyatékkal élők szabad mozgása, információhoz jutásuk akadályokba ütközik, összehangolt tevékenységek szükségesek a fizikai környezet teljes körű akadálymentesítése érdekében. A településeken a járdák jelentős felújításra szorulnak, azok minősége nem megfelelő a fogyatékos személyek közlekedésére.
- A támogató szolgálat által ellátatlan területek felszámolása.
- A tömegközlekedési eszközöket a térségben élő fogyatékosok nem tudják igénybe venni.
- A rehabilitáció hiánya a teljes megyében. A fogyatékos gyerekeknek az fogyatékosság sokszínűsége miatt minél többféle, célzott fejlesztési lehetőség biztosítása lehetőleg a lakóhelyen.
- Alkalmazkodás a humánszolgáltatások újraszervezésének új körülményeihez.
- Az uniós fejlesztési források pályázásához és szakszerű, hosszú távon is hatékony felhasználásához szükséges új feladatkörök ellátása.
- A helyi stratégiai programok kidolgozásának egyre növekvő jelentősége (jogszabályi kötelezettség, fejlesztési forrásokhoz való hozzáférés).

Helyi partnerség, a civil szervezetek társadalmi felelősségvállalása

A közösségi élet a települési önkormányzat, és a helyi civil szervezetek, szerveződések aktív együttműködésén alapul. Az önkormányzatok által szervezett események szervezésében, lebonyolításában a civil szervezetek tevékeny módon közreműködnek, továbbá saját rendezvényeikkel, programjaikkal is színesítik a közéletet. A közösségi szolidaritás megnyilvánulása például a közösségi események megszervezésében való tevékeny, önkéntes és ellentételezést nem váró részvétel.

A helyi jó gyakorlatok bemutatása

A Mozgássérültek Aktív Egyesülete, segítséget nyújt azoknak a sorstársaiknak, akik baleset vagy betegség során váltak mozgássérülté, megkönnyítve állapotuk feldolgozását és elősegítve társadalmi integrációjuk megvalósulását. Számos tevékenységük közül jó gyakorlatként kiemelendők az ún. „esély órák" melynek célcsoportja a többségi társadalom, az egyes alkalmak során a résztvevők megismerhetik a mozgássérültek életét és problémáit ez a közvetlen találkozás rendkívüli módon járul hozzá a fogyatékkal élő emberekkel kapcsolatos előítéletek leküzdése révén a társadalmi szemlélet változásához a helyi társadalom szintjén.

Hiánypótló munka a Vakok és Gyengénlátók Veszprém Megyei Egyesületének az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával készült, „Tökön, dinnyén, babon át láthatatlan a világ, fogd a kezem segíts hát!" című, „Vakokról, vakoktól, látóknak sztorik, történetek, tanulságok alcímű kiadványa, mely az életből vett példák, történetek szórakoztató gyűjteménye. Az olvasó számára közelebb hozza a látássérültek életét és hétköznapi problémáit, ezáltal is csökkentve a társadalmi különbségeket. A kiadvány olvasása közben falak omlanak le, az olvasót közvetetten felkészíti arra, hogyan viselkedjen a látássérült embertársával, mindezt remek stílusban, humorral fűszerezve éri el a dokumentum.

A fogyatékkal élők életminőségének javítása

Magyarországon az 1990-es évtizedben jelentősen visszaesett a foglalkoztatottság, és ez a fogyatékos emberek munkaerő-piaci helyzetére is hatással volt. A foglalkoztatottak aránya Magyarországon a fogyatékkal élők körében 2013. évi népszámlálás adatai szerint 9 százalékra csökkent.

A fogyatékkal élők legnagyobb részének egyetlen megélhetési forrása az alacsony összegű rokkantnyugdíj, járadék vagy segély. Ezek az ellátások azonban számukra igen szűkös megélhetést biztosítanak. Az Európai Unió a fogyatékkal élők hosszú távú foglalkoztatását szolgáló stratégiájának a célja az esélyegyenlőség biztosítása, hogy a fogyatékkal élők élvezhessék az emberi méltósághoz, az egyenlő bánásmódhoz, a független életvitelhez és a társadalomban való részvételhez való jogukat.

A fogyatékos népességen belül továbbra is a mozgássérülteké a legnépesebb csoport, a társadalom életének szinterein való megjelenésük alapfeltétele az akadálymentesítés. Rajtuk kívül haszonélvezői az akadálymentes környezetnek a kisgyermekes, babakocsival közlekedő szülők, a beteg és idős emberek is. Az esélyegyenlőség szempontjainak vizsgálatánál az általában tárgyalt két tényező kerül értékelésre: az építési beruházások esetében a fizikai akadálymentesítés, a többi fejlesztés esetében a fogyatékkal élők számára biztosított info-kommunikációs hozzáférés az eszközök, szolgáltatások használatához (vakbarát számítógépes és egyéb eszközök, könnyen érthető kommunikáció, stb.). A kerekasztalok során elhangzottak alapján a Veszprémi járás esetében ez kiegészült a „lelki akadálymentesítés" fogalmával is.

A fogyatékkal élők munkaerőpiacon való megjelenésének előmozdítása érdekében szükséges a fogyatékkal élők számára az akadálymentes környezet kialakítása, továbbá a közlekedési nehézségek miatt a távmunka lehetőségének biztosítása. A szociális ellátások

területén a fogyatékossággal élő személyek esetében is fontos az, hogy a saját lakókörnyezetben történő segítségnyújtás kapjon prioritást.

A fogyatékossággal élő emberek számára megszervezendő hatékony ellátórendszer kialakításához szükség van térségi és regionális szinten szerveződő civil szervezetekre, amelyek a klasszikus érdekvédelmi feladatok ellátása mellett aktívan szerepet vállalnak az államtól átvállalt közfeladatok megvalósításában, valamint együttműködő partnerei kívánnak lenni a területen dolgozó valamennyi állami és nem-állami szereplőnek.

Biztosítani kell az esélyegyenlőséget az intézményes ellátások szolgáltató jellegének erősítésével, az intézmények kiépítésével, korszerűsítésével és átalakításával, illetve a lakókörnyezeti és az integrált formában történő ellátásszervezés erősítésével.

Általános, nem csak helyi megoldást igénylő problémák, igények és megoldási javaslatok

- Társadalmi érzékenyítés hiányának felszámolása érdekében összehangolt tevékenységek szükségesek, probléma az hogy az orvosképzésben nincs megfelelő hangsúly helyezve az érzékenyítésre.
- A munkahelyek részéről a befogadás hiánya, szintén a társadalmi érzékenyítéssel összefüggő probléma.
- A szociális ellátórendszer működési anomáliáinak kiküszöbölése a területi egyenlőtlenségek és a hiányok felszámolása érdekében.
- Az akadálymentesítésnél lényegesen modernebb és kevésbé megkülönböztető alapelv széles körű alkalmazása az egyetemes tervezés eszméje, melynek érvényesítése során mindezen csoportok érdekeit figyelembe kell venni. Az tervezés már a folyamat kezdetén figyelembe veszi a használók képességeinek különbözőségét, gyakorlásával olyan termékek vagy szolgáltatások jönnek létre, melyek különleges megoldások és adaptáció nélkül biztosítják a lehető legtöbb ember számára a legteljesebb és legönállóbb használhatóságot. Célja, hogy a tervezők ne stigmatizálják az átlagostól eltérő igényű felhasználókat azzal, hogy speciális eszközök használatára kényszerítik őket, hanem olyan megoldásokat hozzanak létre, melyek egyaránt megfelelnek az ép és a speciális felhasználók igényeinek.

Az Európai Uniós fejlesztések rendszere Magyarországon a 2014-2020-as időszakban

Az Európai Unió 2014-2020 közötti időszakban Magyarországon történő fejlesztési periódusának elnevezése „Széchenyi 2020” Ebben az időszakban jelentős uniós forrás áll hazánk rendelkezésére. A korábbi hét éves szakaszhoz képest – melynek a legfőbb célja a leszakadt régiók felzárkóztatása volt – a jelenlegi ciklusban az Európai Unió más célokat tűzött ki, melyeket tizenegy pontban foglaltak össze:

1. Kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése.
2. Az információs és kommunikációs technológiákhoz való hozzáérés, a technológiák használatának, minőségének javítása.
3. A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági, a halászati és akvakultúra ágazat versenyképességének javítása.

4. Az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban.
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázat megelőzés és – kezelés előmozdítása.
6. A környezetvédelem és erőforrás felhasználás hatékonyságának előmozdítása.
7. A fenntartható közlekedés előmozdítása és a kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban.
8. A foglalkoztatás és a munkaerő mobilitásának ösztönzése.
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.
10. Az oktatásba, a készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás.
11. Az intézményi kapacitás javítása és a hatékony közigazgatás.

A „Széchényi 2020" Operatív programjait finanszírozó források

Az Európa Tanács 2010. június 17-i ülésén fogadta el az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó Uniós stratégiát, melynek célja hogy az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés az Európai Unió harmonikus fejlődésének előmozdítása és a regionális egyenlőtlenségek csökkentése mellett valósuljon meg. Mindebben az ESB alapok játszanak jelentős szerepet, melyek az alábbiak:

- Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)
- Európai Szociális Alap (ESZA)
- Kohéziós Alap (KA)
- Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA)
- Európai Tenger-ügyi és Halászati Alap (ETHA)

A „Széchényi 2020" Operatív programjai

- **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP)**
  Forrása: ERFA, ESZA

A 2014-2020 időszakra vonatkozó Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program a Magyar gazdaság növekedését szolgálja. Az operatív program egyik legfontosabb célkitűzése, hogy hazánk foglalkoztatási rátája elérje a 75 százalékot, így az operatív program az ehhez szükséges tevékenységekre ad lehetőséget, úgymint az új munkahelyek létesítése és a munkavállalási aktivitás növelése.

- **Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP)**
  Forrása: ERFA, ESZA

Az operatív program célja, hogy elősegítse a társadalmi befogadást, befektessen az oktatásba, ezáltal is növelje a foglakoztatást, továbbá ösztönözze a technológiai fejlődést és az innovációt.

- **Környezeti és Energetikai Hatékonyság Operatív Program (KEHOP)**
  Forrása: ERFA, KA

Célja a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak megelőzése és mérséklése, az alkalmazkodóképesség javítása, valamint az erőforrások hatékonyságának fokozása mellett a szennyezések és terhelések megelőzése és mérséklése, továbbá az egészséges és fenntartható környezet biztosítása.

- **Integrált Közlekedésfejlesztés Operatív Program (IKOP)**

Forrása: ERFA, KA

Az operatív program célja a nemzetközi közúti, vasúti és vízi úthálózat és elérhetőség javítása. A regionális közúti elérhetőség és közlekedésbiztonság megteremtése valamint a fenntartható városi közlekedésfejlesztés.

- **Magyar Halászati Operatív Programok (MAHOP)**
  Forrása: EMVA, ETHA

Az OP célja a versenyképes halászat és akvakultúra, továbbá a közös halászati politika és a halászati területek fejlesztése, valamit az integrált Európai Uniós tengerpolitika elősegítése.

- **Közigazgatási és Közszolgáltatás fejlesztés Operatív Program (KÖFOP)**
  Forrása: ERFA, ESZA, KA

Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó Európai Uniós stratégiához, a gazdasági, társadalmi és területi kohézió megvalósításához való hozzájárulásra vonatkozó stratégia. Az operatív program helyet ad egyben a 2014-2020-as időszakban az ESB alapok végrehajtásához szükséges tagállami funkciók finanszírozásához felhasználható technikai segítséget nyújtó (TA) forrásoknak is.

- **Vidékfejlesztési Program (VP)**
  Forrása: EMVA, ETHA

Az operatív program célcsoportjai elsősorban a mezőgazdasági gazdálkodók, erdőgazdálkodók, az élelmiszeripari vállalkozások, az önkormányzatok, a vidéken élők, a vidéken telephellyel rendelkező, nem agrárgazdasággal foglalkozó mikro-, kis- és középvállalkozások.

- **Versenyképes Közép Magyarország Operatív Program (VEKOP)**
  Forrása: ERFA, ESZA

Az operatív program a rendelkezésre álló forrásokat három területre koncentrálja:

  - a regionális gazdasági teljesítmény fenntartható módon való növelése (tudásgazdaság, kreativitás, innováció)
  - a közösségi infrastruktúra fejlesztése
  - a foglalkoztathatóságot segítő társadalmi környezet fejlesztése.

- **Terület és Településfejlesztés Operatív Program (TOP)**
  Forrása: ERFA, ESZA

Az OP keretet biztosít a területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez, és azok megvalósításához. A felhasználható források hatvan százaléka a gazdaságfejlesztést szolgálta és közvetlenül a közszférára a helyi társadalomra és a környezetre irányul.

A várható hatások és eredmények bemutatása

- Kialakításra kerül az esélyegyenlőségi programok végrehajtásához szükséges szolgáltatási és intézményi együttműködés és párbeszédek rendszere a Veszprémi Járásban.
- Kialakul és megerősödik a társadalmi párbeszéd, a közösségi tervezés helyi rendszerei (önkormányzatok, kormányzati szervezetek, intézmények, civil

szervezetek, gazdasági szereplők és szakértők bevonásával), a HEP-ek megvalósításának vonatkozásában.

- A települések együttműködését igénylő problémák komplex kezelését megalapozó – a járási felzárkózási kerekasztal által elfogadott - Esélyteremtő-programterv megerősíti a partnerséget, továbbá felkészíti a járást a releváns szakmai területeken a 2014-20-as Európai Uniós források fogadására is.
- Sikeres esélyegyenlőségi akciók valósulnak meg, amelyek megalapozzák a partnereknek a továbbiakban is fenntartható együttműködését.
- •Csökken az előítéletesség, erősödik a társadalmi felzárkózás és az esélyegyenlőség céljai iránti elkötelezettség.
- •Hosszabb távon javul a helyi esélyegyenlőségi programok célcsoportjainak helyzete.

Felhasznált irodalom

Allport, G.(1999): Az előítélet. Osiris Könyvkiadó, Budapest

Atkinson, R. L.; Atkinson, R. C.; Smith, E. E.; Bem, D.J.; Nolen-Hoeksema, S. (1995): Pszichológia. Osiris Könyvkiadó, Budapest

Balogh L-Kádár A. K.-Majtényi B.-Pap A. L. (2010): Antidiszkriminációs és esélyegyenlőségi alapismeretek, L'Harmattan, Budapest.

Bodrogi B. (2011): A diszkrimináció elleni küzdelem módszerei. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest

Éder Katalin: A fogyatékosok megítélése a társadalomban http://www.bnaibrith.hu/2011/07/12/er-katalin-a-fogyatsok-megl-a-tadalomban/

EBH (2014): Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. ÉVI CXXV. Törvény alkalmazása Egyenlő Bánásmód Hatóság (tananyag)

Jost, J. – Pelham, B. W. – Sheldon, O. – Sullivan, N. B. (2003): A társadalmi egyenlőtlenség és a rendszer érdekeit szolgáló ideológiai disszonanciacsökkentés: bizonyíték a hátrányos helyzetűek fokozott rendszerigazoló törekvéseire. In Jost: Önalávetés a társadalomban: a rendszerigazolás pszichológiája. Osiris, Budapest.

Kálmán Zsófia- Könczei György (2002): A Taigetosztól az esélyegyenlőségig, Osiris Kiadó, Budapest

KSH (2013): Magyarország járásai

Varga Aranka (szerk.)(2013): Esélyegyenlőség a mai Magyarországon, Pécsi Tudományegyetem BTK NTI Romológia és nevelésszociológiai Tanszék, Pécs.

Honlapok:

http://hep.tkki.hu
http://egyenlobanasmod.hu/
http://www.etikk.hu/
http://kezenfogva.hu/
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_14_A_diszkriminacio_merese_Valogatta_es_szerk_Sik_Endre_es_Simonovits_Bori/ch03s02.html#id524336
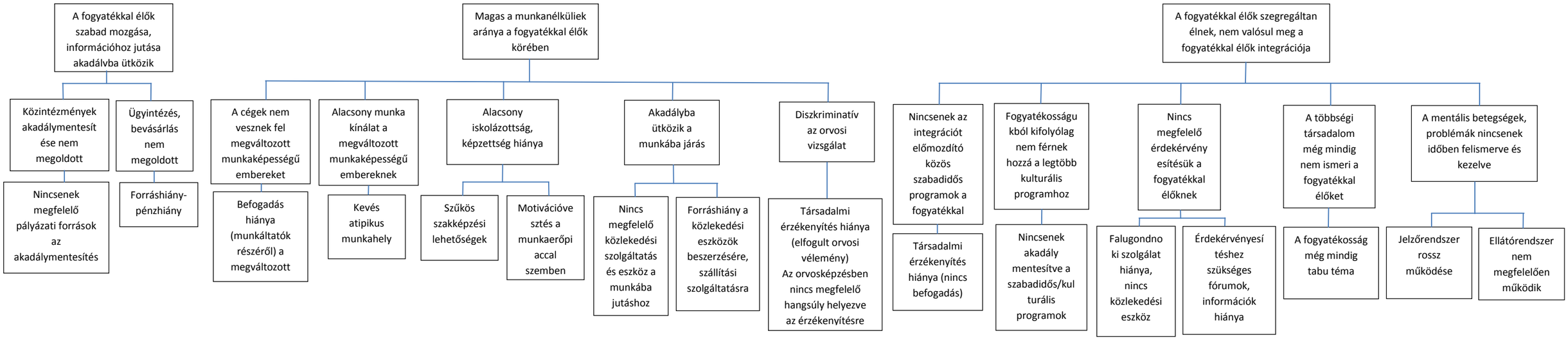
Fogyatékkal élők esélyegyenlőségének problémafája